

אתנא

בשבע | 1048 | י"ט בסיו

כך החל מיכאל לב את
מהפכת התרבות היהודית
בדוכן בתחנה המרכזית
// עניין אישי, יוסף ארנפלד

צאצאי האנוסים שבו
ליהדות בחופה מרגשת
רגע לפני שבועות
// אביגיל מייזליק

תפקיד חייה

היא הקימה תיאטרון
יהודי בעל רפרטואר
מרשים, משחקת בעצמה
על הבמה, ולאחרונה גם
זכתה בפרס יצחק נבון על
ספרה 'שמתי לב' ♦ רחלי
מושקוביץ רואה ביצירה
שלה קודם כול שליחות:
"אני לוקחת חלק בגאולת
התרבות של עם ישראל"

// עפרה לקס

**מחייכת
זוחלת
ישנה
גן
כיתה א'
בת מצווה
חטיבה
בגרות
צו ראשון
מסיבת גיוס**

פקדון בהפקדה חודשית בסכומים של 500-100 ש"ח, ללקוחות מעבירי משכורת או בעלי משכנתה בלאומי. בכפוף לתנאי הפקדון. האמור אינו מהווה הצעה או התחייבות לקבלת פקדון. לאומי רשאי להפסיק את תנאי המבצע בכל עת וללא כל הודעה מוקדמת.

חוסכת
חוסכת
חוסכת
חוסכת
חוסכת
חוסכת
חוסכת
חוסכת
חוסכת
חוסכת

*המודעה כתובה בלשון תינוקת
אך פונה גם לתינוק

התינוקות של 2023 חוסכים יותר

רק לקוחות לאומי שנולדו להם ילדים ב-2023, יכולים לפתוח תוכנית חיסכון ל-18 שנה, וליהנות מריבית שנתית קבועה של 4.75% (שווה ערך לריבית בנק ישראל) לאורך כל תקופת החסכון. **להצטרפות כתבו לבנקאי באתר, באפליקציה או חייגו 5522***

ידידיה מאיר
yedidyameir@gmail.com

ברית האחים

דברים שלמדתי בבית הכנסת של ערוץ 14

בלילה להגיד להם שוב תודה רבה על האירוח ושהם יכולים להשתמש בו, חבל שיחמיץ. לא היה לנו מושג אצל מי היינו, אבל הרגשנו בבית.

יום אחר כך ראינו בתמונה שהופיעה בכתבה באינטרנט את כל ראשי מפלגת יהדות התורה דנים עם הרב אדלשטיין באילו תנאים להישאר בממשלה, או משהו בסגנון, יושבים מסביב לאותו שולחן פשוט שישבנו סביבו אתמול... הבנו את הטעות שלנו. פדיחה.

באותו יום למדנו שיעור חשוב בענווה, בהכנסת אורחים ובדעה קדומה. זכינו לפגוש תלמיד חכם ארצישראלי, מאיר פנים בנועם לכל אדם, לא משנה עד כמה הוא 'רחוק' ממנו בהשקפה, בתרבות ובדרך החיים. הרגשנו קרובים ומקובלים אצל הרב, הכי רחוק ממה שיכולנו לדמיין כשחשבנו על הסטריאוטיפ של פוניבו'.

את התורה של הרב אדלשטיין זצ"ל אפשר ללמוד דרך הישיבה שעמד בראשה כל השנים, דרך אלפי התלמידים שהעמיד, ודרך הדברים שכתב, למד ולימד. אבל מהפגישה הקצרה והאישית שלנו עם הרב זכינו ללמוד הרבה דווקא על הצדדים האנושיים של אדם כל כך גדול. הכול במאור פנים, בענווה, בצניעות ובפשטות, מבלי להחזיק טובה לעצמו בכלל. כשהיינו אצלו זכינו להרגיש שמדובר באדם מיוחד אך ורק בזכות האישיות שלו, ולא בזכות התארים שלו - 'גדול הדור', 'מנן ראש הישיבה' והכבוד שנלווה אליהם. איך אמרה הקרובה שלי לבת שלו? איזה מתוק אבא שלך.

אחתום בהספד שבו הספיד הרב דרוקמן את הרב עובדיה זצ"ל: מי ייתן לנו תמורתו? אנחנו נהיה תמורתו!"

ואם כבר מדברים על "ברית אחים", תקראו מה כתב השבוע איתי המלסדורף:

"בכיתה י' למדתי בישיבה התיכונית ברמת גן. במשך שנה למדנו שם, כמה חבר'ה, עם אברך, וזכיתי לסיים איתו מסכת מכות. לקראת הסיום הוא שאל אותי אם אני רוצה לעשות את הסיום אצל סבא שלו. אמרתי כן. זכרתי שהוא אמר שסבא שלו רב, לא זכרתי מי, וכבר לא היה נעים לשאול..."

הזמנתי כמה בני משפחה וחברים. כשהגענו לא הבנו לאן הגענו. לבושתנו לא שמענו על הרב גרשון אדלשטיין זצ"ל. היינו לבושים רגיל יחסית, בבגדים ה'מזרחניקים' שלנו. לא ראינו סיבה להסתיר את הסמארטפונים. הגענו לחדר קטן עם שולחן פשוט. לא ידענו עד כמה גדול מי שיושב בחדר הזה.

לרב היה מאור פנים מיוחד שאני לא יכול לשכוח. הוא הקדיש לנו הרבה זמן ועשיתי את הסיום. בסוף הרב אמר כמה דברי תורה, לחץ לנו את היד ובירך את כולנו. הכול בפשטות וענווה מיוחדת. הוא לא נתן לנו בכלל להרגיש חריגים בנוף עם כל הלבוש שלנו ועם כל כמה שלא היה לנו מושג לאן הגענו. אדרבה, הרגשנו מקורבים ורצויים.

אחר כך האברך הזמין אותנו לבית ההורים שלו. האבא, שהיום אני יודע שהוא ר"מ בישיבת פוניבו', הזמין את כולנו לסעודה. אכלנו ואמרנו דברי תורה, ושוב, הכול בפשטות, בצניעות ובאווירה טובה ושמחה. קרובת משפחה שלי אפילו אמרה לרבנית שאירחה אותנו, אמא של האברך: 'איזה יהודי מתוק אבא שלך!', כשהכוונה לרב אדלשטיין. אני נזכר עכשיו ששכחנו שם חלב והתקשרנו אחר כך

אני מוסיף בשמחה עוד ועוד שמות של אומנים שהודיעו שהם מתחילים לשמור שבת. עוד ועוד שפים שהודיעו שהם מכשירים את מסעדת הגורמה שלהם. עוד ועוד דוגמניות שהתחילו להעביר שיחות מוסר והתעוררות. כל זה ידוע ומרחיב את הלב. אבל אני מדבר עכשיו על משהו קצת אחר: על אנשים מהימין ואפילו מהמרכז, שדווקא בגלל המצב הפוליטי של השנה שנתיים האחרונות (ואני מכנים לטווח הזמן גם את "ממשלת

1 בכל שבעה יש גם רגעים קומיים. אין מה לעשות, זה חלק מהחיים. חלק מהמוות.

נדמה לי שהתמונה של ירון אנג'ל ועמר ברילב פוקדים את בית האבלים של משפחת הרב גרשון אדלשטיין זצ"ל בבני ברק, הייתה רגע קומי בשבוע העצוב הזה. בשנייה הראשונה אפילו לא ידעתי להסביר למה זה כל כך מגוחך. אבל למה להסביר? כל מי שראה את התיעוד הזה, של היו"ר והמנכ"ל, זה בכיפתו וזה במגבעתו, יושבים על כיסאות כתר מול ספסל האבלים החשובים, ומגישים להם בהרכנת ראש מעטפות עם מכתבי התנצלות, תוך כדי שהם מכריזים: "קירוב לבבות, זה מאוד מאוד חשוב לנו" - צחק.

הרי אין לך דבר מגוחך מהזיוף. אנשים שמדברים בפאתוס על רעיונות נעלים, כשברור שמה שעובר להם בראש זה דברים אחרים לגמרי, קצת פחות נעלים. ואז נוצר דיסוננס כזה בתמונה בין בועות הדיבור לבועות המחשבה. וזה מצחיק.

הרי ברור לכולם שאם אנג'ל לא הייתה מפסידה בשבועות האחרונים המון כסף - אבל ממש המון! - עמר ברילב לא היה מעלה בדעתו לבוא לניחום אבלים בבית של הרב אדלשטיין (ולא בגלל שהוא לא יודע את הכתובת...) באצטלה של "קירוב לבבות". בלי ההפסדים הגדולים, ראשי החברה היו ממשיכים עם הקו המתעלם-מתנשא שלהם כלפי החרדים, ממשיכים לתדרך כתבים כלכליים בשקרים שלהם כאילו החרם החרדי כשל ועכשיו הם רק מרוויחים יותר והמנייה שלהם עולה, ובעיקר ממשיכים לקבל חיבוק מהתקשורת, שונאת ומשניאת החרדים, על המהלכים ה"אמיצים" שלהם.

איך ציין לפני כמה שבועות יועץ התקשורת אבי בניהו? "אני אומר לכם שירון אנג'ל הבעלים של מאפיית אנג'ל עושה בשתיקתו ובאי-תגובתו בית ספר לחרם החרדי. לא נכנע. לא מתרפס. לא מתחנף. לא מתנצל. תעשייה ולחם - לחוד. עמדות פוליטיות וזכות מחאה - לחוד. עוד ילמדו את זה בבתי ספר לחרמות".

אה, מרגש! וירון לא יכרע ולא ישתחוה. סמל ומופת לאומה כולה לעמידה איתנה ובלתי מתפשרת על ערכים.

עד שזה מגיע לכסף.

הסיפור הזה עוד ילמד בבתי הספר לצביעות. הרי אנג'ל וברילב הם בדיוק מסוג האנשים שאומרים שמה שמעניין את החרדים זה לא ערכים אלא רק כסף וכסף וכסף. מעניין מאיפה נכנס להם הרעיון הזה לראש.

2 אבל זה לא רק סיפור צרכני וכלכלי. יש פה אירוע מכונן שנוגע בזרמי עומק בחברה הישראלית.

בכל פעם כשדוברתי או כתבתי בחודש האחרון על החרם החרדי נגד אנג'ל קיבלתי תגובות מאנשים שאמרו לי: למה אתה אומר "החרם החרדי"? זה לא רק החרדים. גם אנחנו, חילונים, מחרימים את אנג'ל.

למה, שאלתי אותם בפליאה, הרב אדלשטיין הוא הרב שלכם? למדתם בפוניבו'? שמעתם עלי בכלל עד החרם? וכאן התפתחו כמה שיחות מעניינות. אני לא מכון מחקר שסקר ודגם נתונים, אבל נדמה לי שזיהיתי פה בחודשים האחרונים משהו שלא הכרנו בעבר. לצד הישראלים הרבים שמוסטים, לצערנו, לצד ההמונים שמדקלמים את הסיסמאות שהתקשורת מאכילה אותם, יש גם ציבור לא דתי - במקרים רבים אפילו לא בעל רקע מסורתי - שבתקופה האחרונה יותר ויותר מתקרב.

טוב, ברור, אתם אומרים לי, בשנים האחרונות עם ישראל מתקרב לאלוקיו. מה החידוש הגדול? נכון, אתם צודקים. אני יודע. אני עוקב בהתרגשות אחרי ערוץ הידברות המשגשג ואחרי הקהל המסורתי החם שלו. יש לי (בלב) רשימה מפורטת שאליה

הגיע הזמן להפגש

ההושמה החוקדמת החלה!

10% הנחה

אנאלים עד י"א תמוז 02/07

ו'ז' ואו

24-25.7

בישיבת בני"ע נבעת שמואל

ננס לימוד תנ"ך

ימי לימוד מיוחדים לתשעת הימים

פרסומי ישראל

אברים

הרב בנימין סופר דניאל- אור מתנוצץ בחשכת הגלות	הרב דוד טורנר "ועוד נוסף עליהם דברים רבים"
הרב שלמה דרייפוס מעמד הברכה והקללה בשכם	הרב שמואל אליהו
הרב בנימין רחצוויג אדרת אליהו- אלישע	הרב דני סטיסקין מי יביא מלך- אלימלך?
הרה"ג יעקב אריאל השופט גדעון- חלוקת הסמכויות בין הרשויות	הרב מישאל רובין דמותו של שמשון
הרב יואב אוריאל קצב הפעימות של התנ"ך	הרב צבי לבנברג 'שכרם של גומלי חסידים'

הרבנית דינה ראפ "אנכי טוב לך מעשרה בנים"	הרבנית ורדית אביחי כי היה ליבה כלב הארי
הרב בנימין סופר דניאל- אור מתנוצץ בחשכת הגלות	הרבנית עידית איצקוביץ' "עיר בה דוד חנה"
הרב שלמה דרייפוס מעמד הברכה והקללה בשכם	הרב שמואל אליהו
הרב יואב אוריאל קצב הפעימות של התנ"ך	הרב מנחם בורשטיין
הרב שמואל ישמח הנשים הנכריות בימי עזרא	הרב קובי דביר "חנך לנער" בפרשיות המקרא

הרבנית דנה סליי "תבנה חומות ירושלים"	הרבנית גילה שרים ביקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח
גב' לינור ברששת נשים צובאות במשכן	הרבנית חווה קופרמן המפקדים בספר במדבר
הרה"ג יעקב אריאל השופט גדעון- חלוקת הסמכויות בין הרשויות	הרב מישאל מנוביץ' דמות הרב והתלמיד בתנ"ך
הרבנית נעמה אתרוג בת יפתח	הרבנית חגית אלרן "אהבת עולם אהבתך"- ירמיהו המנחם
הרב מישאל רובין דמותו של שמשון	הרב לביא אנגלמן מגילת הנחמה

הרב דוד דודקביץ' אליעזר עבד אברהם- שליח חב"ד	הרב דני סטיסקין אלישע: שלוחו של אליהו?	הרבנית חיה ויזליצקי הנני- שליחות בתנ"ך	הרב ברוך סליי עמק חברון- מסע המלך והשליח	הרב מוטי פרנקו 'ואברהם זקן'- חיים של שליחות
---	---	---	---	--

9:20-10:30
11:00-12:10
12:40-13:50
14:30-15:40
16:10-17:20

יום שני | ו' ז' ואו

הנצי' ממשיכים בדרך- ציה אכברו אל רוב חיים דיוקאן צ"ל

הרב איתן שנדורפי הברית והחסד שנשבע ה' לאבותינו	הרב יהושע ון דייק עקידת יצחק בנערותו ובזיקנותו
הרב יואל מנוביץ' דמות הרב והתלמיד בתנ"ך	הרב חננאל אתרוג ראשית נבואת שמואל
הרב ברוך סליי עמק חברון- מסע המלך והשליח	הרב יהושע שפירא שליחות תחת מלך
הרב חגי לונדין איכה?- מבט פנימי על מגילת איכה	הרב אליעזר קשתאל נזיר- חיי שליח
הרב דוד מתוקי החזון, שברו ותיקונו	הרב אוהד תירוש העורב והיונה - שני שליחים ומשלח

Rav Dovid Ben Meir "Voice in the wilderness"- Answering missionaries	הרבנית רותי שפירא וישלהו עמק חברון
Rav Ari Shvat (Chwat) Akeida: Test of a Lifetime!	הרבנית ברוריה בן שחר יהושבע מסירותה להצלת בית דוד
Rav Azriel Rosner Three Days before Greatness	הרב אלחנן בן נון הכהנים משרתי האומה והשכינה
Miriam Wolf Yerushalayim and Sodom. Their surprising connection	הרב דוד מתוקי שלמה המלך- החזון, שברו ותיקונו
Col.(res) Geva Rapp Nachamu Nachamu Ammi - Our Generation's Vital Need	הרב חגי לונדין איכה?- מבט פנימי על מגילת איכה

הרבנית דניאלה ון דייק שירת מרים ושירת דבורה- משורות הגאולה	הרב יהושע ון דייק זהות משפחתית לאור ספר בראשית	הרב מיכאל טוביאנו "ציון במשפט תפדה"- המפתח לגאולה	פרופ' דבורה רחטוסר זיהוי נעלמים מקראיים לפי רש"י	הרב חן חלמיש מתים שהחייה יחזקאל
--	--	---	--	------------------------------------

הרב ארי לנדא יחזקאל- הנביא שנאלם דום	הרב יהושע שפירא שליחות תחת מלך	הרב חננאל אתרוג ראשית נבואת שמואל	הרב אוהד תירוש העורב והיונה - שני שליחים ומשלח	הרב אליעזר קשתאל נזיר- חיי שליח
--	-----------------------------------	--------------------------------------	--	------------------------------------

9:20-10:30
11:00-12:10
12:40-13:50
14:30-15:40
16:10-17:20

יום שלישי | ו' ז' ואו

להושמה: 058-6858768 • KENES-TANACH.ORG

ידידיה מאיר
yedidyameir@gmail.com

להפוך את כל המרחב הציבורי לחשוך, הם קנאים ומדירי נשים. ומעל הכול, כל מה שמעניין אותם זה רק כסף וכסף. אז זהו, שלא רק שההסתה היומיומית הזאת לא עובדת עליהם, אלא להפך. הם מרגישים קשר וקרבה לעולם החרדי - כמו שמעולם לא היו להם.

3 אינס אליאס היא חוקרת תרבות, חברה וספרות. אני לא מכיר אותה, אבל כשקראתי השבוע את המאמר שלה, "החילוניות החדשה", שפורסם ב'ידיעות אחרונות', שמחתי שמשהי יודעת לתרגם את תחושות הבטן שלי למונחים אקדמיים. היא מתחילה בשמאל: "הפחד מפני ה'אחרים' המאיימים על המרחב הליברלי הוא המגדיר העיקרי של הזהות הישראלית החילונית החדשה", היא קובעת. "ככל שהתקדמו מערכות הבחירות, התבהרו פני הדברים. החיבור עם הערבים היה אינסטרומנטלי בלבד, ורק הדגיש את הגזענות המובנית במפלגות המזוהות כשמאל. גם היומרה להקיף ציבורים רבים במחאות נגד נתניהו נכשלה, כפי שהיא נכשלה בבלפור. מסורתיים רבים, יחד עם דתיים וחרדים, התמקמו כאופוזיציה קשיחה לא רק בכנסת, אלא גם כתגובה כמעט אינסטינקטיבית למתקפות הרבות על העולם התורני. חלק מהן נתפסות על ידי רבים כאנטישמיות.

"היה איזשהו רגע שבו ניתנה לחרדים האשכנזים אפשרות לבחור בישראל, אבל מאז שהצהירו על הברית עם המחנה הלאומי, הפכו גם הם מוקצים מחמת מיאוס. הביטויים המפורשים בקבוצות ובפורומים החילוניים שהוקמו בכל רחבי הארץ רק הולכים ומקצינים. כמעט כולם עסוקים בצורך למנוע כניסת 'זרים' כדי להגן על הצביון החילוני. ההפרדה העדתית והמעמדית שהתקיימה בפועל מאז ומעולם, מוצגת כעת כזכות טבעית למרחב מוגן משמרנות.

החילוניות ממציאה את עצמה מחדש: אתוסים שהתפרקו, כמו יפי הבלורית והתואר, מגויסים כדי לזקק את הזהות החדשה. מנהיגים שכשלו מוחזרים אל הבמה כהבטחה הגדולה הבאה. ורשימת המוקצים ההולכת וגדלה כוללת היום גם מזרחים - סליחה, מסורתיים. אם בעבר החילוניות בישראל הכילה בתוכה גם מסורתיות ואמונה, תהליך גיבוש הזהות החדשה מצריך סילוק מוחלט שלהן. הרי כל מנשק מזוזה הוא ביביסט בפוטנציה."

והיא מסיימת באבחנה החכמה הבאה: "המאבק הפוליטי בין הגושים מאיץ תהליכים חברתיים שהיו מנומנים עד כה. סוגיות של זהות נכרכות בפוליטיקה, ורבים נאלצים לבחור צד פוליטי, גם אם זה מעולם לא עניין אותם. אילולא החרם המתמשך על נתניהו ובחוריו, הברית בין מסורתיים, דתיים וחרדים נכראה לא הייתה מתהדקת עד כדי כך. כרגע, הקבוצה החרדית נמצאת בקו האש, משלמת את המחיר על הבחירה בגוש הימין בקמפיין אכזרי וחסר גבולות. אפשר לקוות שאלה רק כאבי ההתבגרות של הזהות החילונית החדשה. אבל בינתיים, יחד עם עולה של תורה, נושאים על עצמם החרדים גם את עול הביטחון המעורער של החילוניות הליברלית."

4 אליאס מדברת בעיקר על הברית הפוליטית בין מסורתיים, דתיים וחרדים, אבל הסיפור הגדול הוא הברית הדתית. כאמור, אני נתקל לאחרונה ביותר ויותר אנשים בגוש הימין - או בכינוי הרבה יותר מדויק שלו "הגוש המאמין" - שבאורחות חייהם היו רחוקים מאוד משמירת מצוות, אבל התקרבו למסורת בגלל המצב הפוליטי. או ליתר דיוק: בגלל הברירה הפוליטי. בגלל הסרת המסכות. הרי הכול הפך ברור יותר, ואנשים הבינו שהם צריכים לקחת צד. אבל לא רק במעורבות הפוליטית שלהם, אלא במעורבות הדתית. התנהלות השמאל בשנים האחרונות, מאז תחילת סבבי הבחירות - בפוליטיקה, בתקשורת ובמחאה - גרמה להם להבין היטב מה הם לא. ועכשיו הם מנסים להגדיר לעצמם מה הם כן. אני שומע יותר ויותר אנשים שאומרים לי "בעבר אכלתי חמץ בפסח, חוץ מאשר בליל הסדר כמובן - אבל בגלל הסיפור עם החמץ בבתי החולים החלטתי שאני מפסיק לאכול חמץ כל החג".

שכשאנחנו שומעים משהו מדבר ברדיו או בהפגנה במילים מאוד קשות נגד שומרי התורה - לפעמים זה יוצר אפקט הפוך.

האם אני עובד על עצמי, מספר לעצמי (ולכם) סיפורים אוטופיים? מתלהב משלושה-ארבעה אנשים שאני פוגש כל שבוע ועוד כמה בפייסבוק שלי? אני מקווה שלא. אני לא מזלזל במכונת ההסתה האימתנית שפועלת בימים אלה נגד התורה, העם והארץ. ועדיין, לצד ההשלכות החמורות, יש גם תהליכים אחרים.

אני רואה את זה בכל פעם מחדש בבית הכנסת של ערוץ 14. כן, באולפני ערוץ 14 במודיעין יש בית כנסת. ממש בית כנסת. לא חדר מאולתר לתפילות, אלא בימה וארון קודש וספר תורה (לבית כנסת הזה קוראים "תפארת ביבי". סתאם). להערכתי, זה מה שגורם לשמאל להתחרפן כל כך מערוץ 14. התפיסה הזו, שבתוך אולפני טלוויזיה יש בית כנסת, הרי באה לידי ביטוי גם על המסך. השפה התקשורתית החדשה הזו, הלב החם לכל דבר שבקדושה, החיוך והפרפורציה כלפי התבהלה התקשורתית, הביטחון העצמי שיש פתאום למחנה האמוני - וכמובן הרייטינג העצום שכל זה מקבל.

תקשורת השמאל (שפעם קראו לה "תקשורת המיינסטרים") לא תוותר כל כך מהר על בלעדיותה. ובטח שלא הפוליטיקאים. וגם לא אנשי המחאה שהפגינו השבוע מול אולפני ערוץ 14 בקריאה לסגור אותו לאלתר. פשוט לסגור. לסתום את הפה לכל מי שלא חושב כמוהם. ואת זה הם עושים תוך כדי צעקות "דמוֹ קרטייה! דמוֹ קרטייה!". זה מצחיק אותי כמעט כמו תמונה של עמר בר-לב בניחוח אבלים בבני ברק.

6 בחזרה לבית הכנסת. בכל לילה, אחרי שידור 'הפטריוטים', מתאסף שם הקהל לתפילת ערבית (אחרי קיום המנהג המסורתי של סלפי עם עירית לינור), ושם אני פוגש אותם. את אלה שהיו רחוקים משמירת מצוות, ובטח מתפילת ערבית, אבל כל דיבורי השנאה והפירוד של התקופה האחרונה גרמו להם לאהבה ולחיבור. ניסו להרחיק אותם - אבל הם התקברו.

החזן כבר עומד להתחיל "והוא רחום יכפר עוון", אבל לפעמים בא לי לעשות סקר ספונטני כזה, ולשאול ממש כמו בתוכנית עצמה: "מי התקרב לתפילה מהכי רחוק?".

הרי ברור לכולם שאם אנג'ל לא הייתה מפסידה בשבועות האחרונים המון כסף - אבל ממש המון! - עמר בר-לב לא היה מעלה בדעתו לבוא לניחוח אבלים בבית של הרב אדלשטיין באצטלה של "קירוב לבבות"

בהתחלה זה הפתיע אותי מאוד, כי הנחתי שההסתה הגוברת נגד הציבור הדתי והחרדי בשנה האחרונה עושה יחסי ציבור גרועים מאוד לקדוש ברוך הוא ולמצוותיו. מי רוצה להתקרב לאלוקי הטפילים? אבל מתברר שכשאנחנו שומעים משהו מדבר ברדיו או בהפגנה במילים מאוד קשות נגד שומרי התורה - לפעמים זה יוצר אפקט הפוך

או "בגלל כל ההפגנות והמצור על בני ברק - התחלתי ללמוד גמרא עם חרדי בטלפון במיזם של איזו עמותה". או "מאז סיפורה של שפחה אני מוצאת את עצמי מדליקה נרות שבת, לא יודעת אפילו למה, וכל הנושא של המקווה נראה לי הרבה פחות משפיל ממה שנראה לי פעם. הפוך על הפוך". הציטוטים האלה נאמרו מפי חילונים גמורים. כלומר, חילונים גמורים לשעבר.

5 בהתחלה זה הפתיע אותי מאוד, כי הנחתי שההסתה הגוברת נגד הציבור הדתי והחרדי בשנה האחרונה עושה יחסי ציבור גרועים מאוד לקדוש ברוך הוא ולמצוותיו. מי רוצה להתקרב לאלוקי הטפילים? אבל מתברר

”
היי בינה מלאכותית,
תראי לנו תמונה ריאליסטית
של הפרויקט 'אדם מזרח' בעוד חמש שנים
“

פרסומי ישראל

אדם מזרח מעבר לכל דימיון

צמוד קרקע צמוד לירושלים

5-6 חדרים החל מ- 2,600,000 ₪

אדם
מזרח
לגור ביישוב להיות ירושלמי

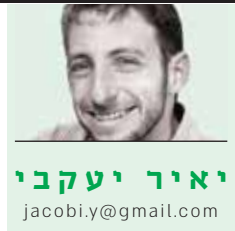

שיווק:
ב.ה.ר.א.ל
שיווק נכסים בע"מ

החברה לפיתוח
חטה בנימין

* 6297
hlpadam.co.il

העברנו את הפן הקטן למיטת מעבר, אבל כדי
שהוא לא יצא משם בעצמו הפענו את המעקות
ככה שבו לא בדיוק מיטת מעבר, זה מהו אחר.
נדמה לי אלו אקרא לזה לול

איתי: אתה צריך אלו
אליד לך מה אלו רוצה
שתעשה בבית בשישי?
אני: מוטב יהיו שזעים
ואלו יהיו מצידי

איתי חזרה מסדרת
כתיבה, וכעסתי
אותה איך היה
היא אמרה אלו
מה מליים, אלו מה
עיו בזה אלו סל

איתי: חיתלת אותו לפני
שהשכבת אותו לישון?
אני: כן
איתי: כמה לפני?
אני: יומיים לפני

ישראל דור 20

פה משהו, אבל זה בדיוק שורש הבעיה. מה שאני מנסה לומר
הוא שיש פה דפוס עקבי שצריך להסיק ממנו את המסקנות
המתבקשות.

ובקצרה, אני מציע להוריד לאלתר את גיל הפנסיה לגיל 20.
מה שקראתם.

ידע כל אורח במדינה שעד גיל 20 העולם פתוח בפניו
לרווחה. יתכבד ויעשה הטוב בעיניו. אבל מגיל 20 שילך
לעשות לביתו, כי מבחינה לאומית הוא רק נזק.

כל מדינת ישראל תהיה בהגדרה מדינת ישראל עד גיל 20.
עכשיו אתם שואלים בצדק מי ישלם על הפנסיה של רוב
אזרחי המדינה, שלאור ההצעה שלי ייחשבו פנסיונרים. ובכן,
שוב, אתם מוצאים עצמכם נעדר חזון. לא פלא, הרי מזמן
עברתם את גיל 20.

התשובה בגוף השאלה, רבותי: אם ניתן את מושכות
המדינה לבני ה-20 ומטה ממילא נראה עלייה מיידית בתל"ג
ובדירוג האשראי.

נסו לדמיין בנוסף לנבחרת ישראל עד גיל 20, דואר ישראל
עד גיל 20. כמה נמרץ הוא יהיה. כל חבילה תגיע ליעדה
במהירות הבזק. דמיינו רכבת ישראל עד גיל 20, משרד הפנים
עד גיל 20. כל ענף ממשלתי יקבל מתיחת פנים.

ואם אתם עדיין לא משוכנעים, נסו לדמיין את כנסת ישראל
עד גיל 20. הרי מבט אחד בנבחרי הציבור שלנו ילמד אתכם
שצריך לתת צ'אנס למיזם המהפכני שלי.

תראו איך הנבחרים שלנו מתקוטטים, משתוללים,
מתבכיינים ומתקטננים. מנסים לשכנע אותנו שההוא התחיל,
הזה קילל, ההיא המציאה. וזו הנבחרת הבוגרת שלנו, כן?

עכשיו תסתכלו שוב על החברה של אופיר חיים. שיתוף
פעולה, פרגון, אחדות.

זה קצת נאיבי? אולי לא תזיק לנו קצת נאיביות גם
בפוליטיקה שלנו.

גם שכל ישר ורגישות יש להם. ומספיק להזכיר שאחרי
המשחק נגד ברזיל התראיין מבקיע שער הניצחון, דור
תורג'מן, ובצניעות אמר שהוא מקדיש את הניצחון למדינה
ומקווה שהם הצליחו "לשמח אותנו טיפה" אחרי הפיגוע
שגבה את חייהם של שלושה חיילים.

וזה היה מרגש כי לפחות אצלי בטוויטר היו עסוקים במוצאי
שבת בעיקר בוויכוח החשוב לגבי המגפון שרוטמן זרק בצדק
או שלא בצדק. כאילו זו ההתרחשות הדרמטית של סוף
השבוע.

אז אולי באמת צריך להעביר את המפתחות של המדינה
כולה לבני ה-20 המפתיעים האלה עם הפרופורציות שלהם,
התמימות שלהם ומה הסיכוי, האופי. ●

בעת כתיבת שורות אלו עדיין לא ידוע אם נבחרת ישראל
בכדורגל סיימה את דרכה בחצי גמר המונדיאליטו או שמא
השתחלה באופן חסר תקדים לגמר הטורניר. איך שלא
יהיה, מדובר בהישג מטורף שרק מי שעבר את השיממון
האינסופי שהוא נבחרת ישראל לדורותיה יכול להעריך.
במובן מסוים היה עדיף אולי שלא להגיע רחוק כל כך כדי
שהנחיתה חזרה לקרקע המציאות לא תהיה כואבת כל
כך, אבל לך תגיד את זה לנבחרת של אופיר חיים שעושה
רושם שאינה מודעת להיסטוריה ולמצופה ממנה כנבחרת
ישראלית.

כצופה כדורגל ישראלי מנוסה, אני מודה שהצפייה בנבחרת
הותירה אותי מבולבל מאוד.

מאיפה הבאתם אופי פתאום? איפה ספיגת גול בדקה
האחרונה? איפה החולשה המפורסמת במצבים נייחים?
ובכלל, מי השתיל לכם עמוד שדרה?

אז נכון, החמצתם שני פנדלים בהארכה נגד ברזיל, אבל
כולנו יודעים שזה היה סתם כדי לתת הרגשה של דרמה
למשחק שכבר הוכרע לטובתנו.

וישאלו השואלים, לאן נעלם כל הכישרון והאופי הזה
כשמגיעים לבוגרים?

כי זאת יש להדגיש בשביל קוראינו שלא עוקבים אחרי
"אחד עשר חוליגנים שרצים אחרי כדור" - מדובר בנבחרת של
שחקנים עד גיל 20 (אגב, גם לקרוא מישהו שכותב על אחד
עשר חוליגנים שרצים אחרי כדור זה לא להיט גדול, קושיא
עליכם).

ואולי פה קבור הכלב.

הרי מדינת ישראל היא הכול מלבד מדינה שגרתית. הבעיות
שלנו מוזרות, המיקום הגאוגרפי שלנו לא ברור והמרקם
החברתי אצלנו מהנפוצים.

לא פלא אם כן שאנחנו גם מתנהלים בניגוד לטבע. רוצה
לומר, כנראה אזרחי המדינה הישראלית מגיעים לפיק שלהם
בטווח שבין 18 ל-20 שנה. משם העסק רק מידרדר.

למי שצריך ראיות נוספות נספר שגם נבחרת ישראל
בכדורסל עד גיל 20 זכתה באליפות אירופה שנתיים ברצף.
לא זו אף זו, אם תחשבו על זה, גם מלחמת ששת הימים,
השיא שלנו כקולקטיב, התרחשה 19 שנה פונקט אחרי הקמת
המדינה. משם, אפשר להסכים, העקומה בצניחה. ובכלל,
הצבא הישראלי שנחשב ובצדק לאחד החזקים בעולם נשען
ברובו הגדול על צעירים עד גיל 20.

עכשיו נסו לחשוב על כל אישי הציבור שאתם סולדים
מהם. כמה מהם בני 20 ומטה? בדיוק, כמעט אף אחד. אז נכון,
אולי זה קשור לכך שלפני גיל 20 לא ממש מספיקים לעשות

כנראה אזרחי המדינה הישראלית מגיעים לפיק שלהם בטווח שבין 18 ל-20 שנה. משם העסק רק מידרדר. לא זו אף זו, אם תחשבו על זה, גם מלחמת ששת הימים, השיא שלנו כקולקטיב, התרחשה 19 שנה פונקט אחרי הקמת המדינה. משם, אפשר להסכים, העקומה בצניחה

50% הנחה
על דמי הרישום!

לנרשמים ביום הפתוח

המכללה

האקדמית חמדת

חוסן, אמונה, חינוך.

קריית חינוך שדות נגב

12.6.23

יום פתוח **באקדמית חמדת**

יום שני | כ"ג בסיוון תשפ"ג נרשמים מהבית או מהקמפוס

בואו לגלות תוכניות אטרקטיביות

תואר שני M.Ed.

שנה אחת בקמפוס

תואר ראשון B.Ed.

יומיים בשבוע בקמפוס

תואר שני ותעודת הוראה

שנתיים

הסבת אקדמאים

שנה אחת בקמפוס בחלק מהתוכניות

נרשמים לתואר ראשון ותעודת הוראה ומקבלים מחשב נייד מתנה! בכפוף לתקנון

רכבת

אפשרות לשילוב
מדרשה באקדמיה

אחת לחודש
למידה מרחוק

החזר שכר
לימוד ל-M.Ed.
בכפוף לתקנון משרד החינוך

מערך מלגות
נרחב

שנה ראשונה
חינם ל-B.Ed.
בכפוף לתקנון משרד הביטחון

כשחוסן פוגש אמונה וחינוך

www.hemdat.ac.il

***5280** למידע והרשמה חייגו אלינו

דביר שרייבר
dvirbe7@gmail.com

תיק תיק תק

באמריקה הפרימיטיבית סגרו את התלונה נגד חבר הכנסת רוטמן עוד באותו ערב. בישראל, לעומת זאת, יודעים לתת כבוד לבירוקרטיה

"ניסיתי לצעוק, אבל לא יכולתי".
"למה?"
"לא היה לי מגפון".
"אני מתכוון, גבירתי, מה עשית לפני שהוא חטף לך את המגפון".
"הגנתי על הדמוקרטיה".
"איך?"
"כמו שאנחנו עושים תמיד. נדבקתי אליו, צרחתי לתוך האוזן שלו שהוא פשיסט ודרכתי לאשתו על הרגל".
"גברתי, לצרוח לאדם בתוך האוזן זו לא דמוקרטיה. זו תקיפה, והוא כנראה פעל מתוך הגנה עצמית".
"אוקיי, אז אתם מטפלים בזה בעצמכם או מערבים את ה־FBI?"
"נראה, אנחנו נודיע לך", מלמל השוטר ושלח את המסמך לקצין שלו בצירוף המלצה לסגור את התיק, כפי שמשתרת ניו יורק אכן עשתה אחרי חמש דקות אבל התקשורת הישראלית לא עדכנה על זה, כי היא אובייקטיבית.

איפה זה ברבדוס

עכשיו אתם תסלחו לי, אבל ככה לא מתנהלת דמוקרטיה. אולי ברפובליקת בנגוה כמו ארצות הברית קצין משטרה סוגר תלונה על המקום בנימוק המוזר שהגנה עצמית היא לא עבירה ושיניחו לו לטפל בפשעים רציניים. בישראל, שהיא דמוקרטיה אמיתית, לא פועלים בחופזה כמו הבייסטים של ארצות הברית. אצלנו הכול מסודר, יעיל ומאורגן.

אצלנו, כשאזרח מגיש תלונה קודם כול מתייקים אותה למשך 30 יום, אולי היא תתיישן בינתיים. אחרי 30 יום מחכים עוד חודש, ואז במשך ארבעה חודשים מנסים להיזכר באיזו תיקייה היא נמצאת. אבל מיד אחר כך מעבירים את התיק ליועץ המשפטי, שבלא שום דיחוי (לא יותר מ־120 יום, מקסימום 200) בוחן את התיק ומחזיר אותו למשטרה להשלמת חקירה. במשטרה מודיעים שאין מה לחקור ומתייקים את התלונה. אחרי חצי שנה מחזירים ליועץ המשפטי, שלצורך קבלת חוות דעת נוספת מעביר ליועץ המשפטי שמעליו, שבוחן את התלונה היטב אבל היא נכשלת בבחינה.

לאור ההתפתחויות מקבל היועץ המשפטי הבכיר החלטה דרמטית ויוצא לחופשה משפחתית. כדי לזרז את העניינים מעבירים את התיק ליועץ משפטי חלופי, שבוחן את הנושא בשבע עיניים ומחליט לא להחליט כדי לא לפגוע בעבודתו הסדירה של היועץ המשפטי הלא חלופי. התיק חוזר ללשכה ומחכה ליועץ המשפטי הלא חלופי שאכן חוזר מהחופשה ומיד קובע דיון בתיק לספטמבר. בספטמבר הדיון נדחה לדצמבר (בגלל החגים), בדצמבר הוא נדחה לאפריל (זה בדיוק החגים של הנוצרים), באפריל יוצאים לחופשת פסח, אחר כך היועץ המשפטי נוסע לכנס בינלאומי בברבדוס, אחר כך הוא חוזר מותש (אף אחד לא יודע איפה זה ברבדוס) וחייב לצאת לחופשה כי עברה שנה שלמה מאז החופשה האחרונה שלו. אבל כשהוא חוזר מהחופשה הוא מתיישב על התיק, ממש מטיל עליו את כל כובד משקלו, ואז כל הדפים מתקמטים (הוא העלה כמעט שלושה קילו בחופשה האחרונה) וצריך להדפיס אותם מחדש, אבל המחשב נפל והמדפסת לא עובדת אז מחזירים את התיק להשלמת חקירה במשטרה.

המשטרה אומרת שאין מה להשלים אבל היועץ לא משלים עם זה וקובע דיון חירום ליוני בשנה הבאה ו/או זו שאחריה, המאוחר מביניהם. ביוני דוחים ליולי, ביולי המזג מתקלקל, בספטמבר שוב חגים, בינואר מחליטים לערב את היועצת המשפטית לממשלה כדי שתתווה את דעתה. היועצ"ת אומרת שזה לא יעמוד במבחן בג"ץ ושואלת במה מדובר, בעצם. לאור זאת מחזירים את התיק למשטרה שמוציאה הודעה שהתיק נסגר מחוסר עניין לציבור וכולם מרוצים, חוץ מהציבור אבל אותו לא שואלים, כי ככה מתנהלת דמוקרטיה.

באמת חבל שפרימיטיביים כמו אמריקה ורוטמן לא מסוגלים להבין את זה. ●

איך באמריקה לא הבינו את מה שברור לתקשורת הישראלית? אירוע התקיפה של רוטמן בניו יורק

וגם השבוע, כמובן, רוטמן לא החמיץ את הפרובוקציה הקבועה שלו כשנסע (!) לניו-יורק (!!) והלך (!!!) ברחוב (!!!) על מדרכה (!!!!), בעודו דוחף את האוזן שלו לתוך מגפון של מפגינה מסכנה שבסך הכול צרחה לתומה לתוך המגפון, שאותו הוא תלש ממנה באכזריות אופיינית והמשיך ללכת

השבוע שוב ראינו שישאלה הגדולה היא למה משטרת ניו יורק סגרה את התלונה נגד רוטמן עוד באותו ערב. איך ייתכן שהתקשורת הישראלית, והשמאל הישראלי, כולם אומרים שרוטמן אשם בעצם זה שהוא נושם - ורק האמריקנים חסרי התרבות והדמוקרטיה לא רואים את זה?

כמו תמיד, גם השבוע הזה התחיל בסימן האלימות הקבועה של יושב ראש ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת. בשבוע שעבר הוא התעקש להשתתף בכנס אקדמי באוניברסיטת תל אביב, כאילו האקדמיה היא איזה מוסד ציבורי ולא הנחלה הפרטית של אנשי החולצות השחורות או מי שהם לא יהיו. אחר כך הוא עוד התלונן שהמפגינים השחיתו לו את הרכב עם מדבקות שטנה, כאילו הם אשמים שהוא החנה את הרכב בדיוק איפה שהם שמו מדבקות, ומה זה משנה מה היה קודם. וגם השבוע, כמובן, הוא לא החמיץ את הפרובוקציה הקבועה שלו כשנסע (!) לניו יורק (!!) והלך (!!!) ברחוב (!!!) על מדרכה (!!!!), בעודו דוחף את האוזן שלו לתוך מגפון של מפגינה מסכנה שבסך הכול צרחה לתומה לתוך המגפון, שאותו הוא תלש ממנה באכזריות אופיינית והמשיך ללכת בעודו דורך עליה. זאת אומרת על המדרכה. אין פלא שהמפגינה זכת הלב, שבסך הכול רצתה למחות (כלומר למחות אותו מעל פני האדמה), רצה מיד למשטרת ניו יורק כדי להגיש תלונה נגד חבר הכנסת רע הלב. המשטרה האמריקנית אומנם סגרה את התיק עוד באותו ערב מחוסר אשמה אבל זה לא משנה, ברור לגמרי מי פה הטובה ומי המנוול, אפילו התקשורת הישראלית פרסמה את הסיפור המזעזע בהבלטה סנסציונית ורוטמן לא הכחיש, הן מפני שהוא שומר שבת והן מפני שהתקשורת לא טרחה לבקש ממנו תגובה, בגלל שהיא אובייקטיבית.

הברונית לא יכלה לצעוק

השאלה הגדולה היא למה משטרת ניו יורק סגרה את התלונה נגד רוטמן עוד באותו ערב. איך ייתכן שהתקשורת הישראלית, והשמאל הישראלי, כולם אומרים שרוטמן אשם בעצם זה שהוא נושם - ורק האמריקנים חסרי התרבות והדמוקרטיה לא רואים את זה?

כדי להבין, בואו ננסה לדמיין מה קרה באותה תחנת משטרה ניו יורקית באותו לילה. אני מניח שהגברת האצילית ואדירת הצלילים (שאני לא יודע מה שמה, לכן נכנה אותה "הברונית פון־מיקרופון") נכנסה לכאורה לתחנה כשהיא מדדה בקושי על רגליה החבולות (רוטמן הנבונה הלך ככוונה מהר כדי למוטט אותה), ניגשה אל השוטר התורן וביקשה להגיש תלונה על תקיפה. השוטר הניח באנחה את הדונאט, הדליק את המחשב ופכר את אצבעותיו.

"כן גבירתי", הוא אמר, "אני מקשיב".

"או ככה", היא כנראה אמרה לו, "רוטמן הפשיסט תקף אותי, גנב לי את המגפון ורצח את הדמוקרטיה".

"רצח... את... הדמוקרטיה..." הקליד השוטר, "איך הוא עשה את זה?"

"הוא ניסה להכניס לבית המשפט העליון שני שופטים שמרנים".

השוטר האמריקני צמצץ בעיניו העייפות. "איפה הגופה?" הוא שאל.

"איזו גופה?"

"של הדמוקרטיה".

"אין גופה. אנחנו הצלנו אותה".

"או איפה פה הרצח?"

"עוזב אותך עכשיו מהדמוקרטיה", אמרה הברונית פון־מיקרופון, "הוא חטף לי את המגפון וברח".

"ומה עשית?"

JERUSALEM AWARD

Law and Justice

Honorable Rachel Freier

JERUSALEM AWARD

The Builders of Binyamin

One Israel Fund

75
Years
Israel

JERUSALEM AWARD

Judaism and Society

Union of Orthodox
Jewish Congregations of America

JERUSALEM CONFERENCE NEW YORK 2023

June 4th 2023 | 15 Sivan 5753
New York Hilton Midtown

Thank
you!

הסבים בוכים בלילה

הם לא במעגל האבל הראשון, אבל השכול המשפחתי מכה בסבים ובסבתות לא פחות מאשר בהורים או באחים. למי שאיבדו נכדים יש דרכי התמודדות שונות, אבל מגיע להם לקבל מאיתנו חיבוק ויד מנחמת

על הדלת, לביקור פתע עם עדת חברים עליזה, אבל לא מדברים על זה. מנגבים דמעה בשקט, מניחים עוד רטייה על הלב השבור וממשיכים. לפחות למראית עין. מחפשים מה תפקידם ההורי והסבתאי החדש.

הם לא באמת נראים לעין, הסבים והסבתות השכולים. הם לא ההורים, האחים או החברים הקרובים. לא תמיד הם יכולים להיות מעורבים בהנצחה, למצוא את הדרך שלהם לספר על הנכד, על האובדן, על החלל שנותר ולהנכיח אותו. החברים לא תמיד יודעים איך להתקרב אל הסבים והסבתות האלה, מה לשאול ואיך לגשת. קבוצות המפגש והשיח של סבים וסבתות כאלה, מעגל של אנשים שמבינים בלי מילים, שיראו את הדמעות ולא ייבהלו, שיקשיבו ולא ישפטו, ספורות מאוד.

שכול של סבים וסבתות לא שמור רק לצה"ל או לאירועי טרור. הוא נמצא גם בשדה האזרחי - ילדים קטנים וגדולים נפטרים גם ממחלות קשות ומתאונות דרכים ומתאונות בית ומאובדנות. והסבים והסבתות לא יודעים את נפשם, אבל היא צועקת. צריך לראות אותם, לחבק ולנחם, ולהניח להם לזעוק זעקה גדולה ומרה. הם חלמו לשבת ברחובות ירושלים, עם מקל הליכה מרוב ימים, ולצפות בנחת בילדים ובילדות משחקים ברחובותיה. ויש, יש בידם מקל שיבה, ויש עוד נכדים ונכדות ועולמות שלמים שהם בנו כל השנים. רק צריך לתת להם מקום בטוח להניח את שק הצער, כדי שיוכלו להחליף כוח ולהמשיך לחיות.

ידידות מעל התהום

את איריס שגב ויוסי צור הכרתי כשהם נתקעו. השניים הם הורים שכולים וחברים טובים מאוד. איריס היא אמו של נמרוד, שנפל במלחמת לבנון השנייה, ויוסי הוא אביו של אסף (בלונדי), שנרצח בפיגוע באוטובוס שלוש שנים קודם לכן. הם שונים זה מזו כמעט בכל דבר. היא לא קיבלה את הדין על מותו של בנה, הוא הבין מיד. היא סירבה להשתתף בפעולות ההנצחה של נמרוד, הוא עשה הכול כדי להנציח את אסף.

פרט לשוני באופי, הם אווזים בדעות פוליטיות מנוגדות. הוא חבר בפורום בוחרים בחיים, והיא בפורום המשפחות השכולות הישראלי-פלשתיני. היא בטוחה שהפעילות שלו גוררת את ישראל עמוק לתוך מעגל הדמים, הוא משוכנע שהפורום מחבל במאבק של מדינת ישראל. ביום יום השניים מדברים על הכאב המשותף ולא על פוליטיקה. אבל בספר 'ימין שמאל שכול' שהוציאו יחד הם החליטו, לצד סיפור השכול, לשוחח גם שיחה פוליטית. הרבה לפני הבחירות והרפורמה הם הרגישו שהעם והמדינה צריכים ספר כזה, כדי להבין שאפשר לחיות יחד. כן, גם כשצד אחד נוטה לכיוון שמאלי קיצוני מאוד.

ישבתי איתם בבית משפחת צור בחיפה, בית עם מרפסת שפונה לים. רוב פרקי הספר היו מוכנים אבל הם נתקעו דווקא בפרק על השיח ביניהם. על המשותף והמבדיל ואיך משמרים ידידות עמוקה למרות התהום הפעורה. הם לא ידעו לתמלל את המובן מאליו בשבילם. השכול הוא דבק חזק כל כך, וגם האהבה למשפחה ולעם ולארץ הזאת, עד שהיה בלתי אפשרי למצוא לזה מילים. אז שאלתי, ועוררתי מחשבה ודיון, אבל בעיקר יצאתי מלאה במחשבות שכאילו הכינו אותי לתקופה הנוכחית. היום חובקים השניים את הספר 'שמאל ימין שכול' בהוצאת סלע מאיר, שבו הם מספרים על הילדים שאינם, על דרך ההתמודדות, על חילוקי הדעות ועל החברות. גשר של שכול מעל התהום. ●

הם לא יודעים את נפשם, אבל היא צועקת. צריך לראות אותם, לחבק ולנחם, ולהניח להם לזעוק זעקה גדולה ומרה. הם חלמו לשבת ברחובות ירושלים, עם מקל הליכה מרוב ימים, ולצפות בנחת בילדים ובילדות משחקים ברחובותיה. ויש, יש בידם מקל שיבה, ויש עוד נכדים ונכדות ועולמות שלמים שהם בנו כל השנים. רק צריך לתת להם מקום בטוח להניח את שק הצער

כמה נחת יש בחתונה של נכד. הרי סבא וסבתא מלווים אותו עוד מהימים שבהם היה עובר קטן, בלתי נראה. הם עשו עם ילדיהם, ההורים בהתהוות, את המסע דרך הבחילות והתנועות והצרבת, קנו את עגלת התינוק הראשונה, טסו למחלקת יולדות ברגע שהגיע הטלפון מבשר הטובות, החזיקו אותו קרוב קרוב, הריחו, התפעלו וניסו לקבוע למי הוא דומה. במשך שנים הם ראו איך הוא גדל. כשהיה מקורר, הם נסעו עם תרופות סבתא (אלא מה) לביתם של הילדים כדי לרפא באוכל חם ובחיבוק. הם בידרו אותו ואת אחיו בקייטנות הקיץ ושמרו מפעם לפעם כדי שההורים יוכלו להתאווור. הם הגיעו למופע הסיום של חוג הנגינה ולא התלוננו על הזיופים, וכששמעו שהוא עושה קצת בלגן בבית הספר חייכו בעיניים טובות ומבינות. גם זה יעבור. הם לא חייבים לגעור, זו ילדותם השלישית. תעודת הבגרות הסבה להם נחת בלי שהביטו בכלל בטור הציונים. והוא, הוא ידע שתמיד הם יהיו שם בשבילו, שולח תמונה מטויל עם חברים או מהשירות, מרים טלפון לפני שבת כדי לעשות להם טוב על הלב. איזו נחת זו לראות את הנכד גדל ופורח ומוצא את שאהבה נפשו.

נשיקה למצבה

בשבת האחרונה איבד עם ישראל את ליה, אורי ואהוד. שלושה לוחמים שיצאו להגן על הגבול הדרומי שלנו ולא שבו. כל אחד מהשלושה הביט קדימה ותכנן את העתיד, לכל אחד היו חלומות ושאיופות שנגדעו באחת. לשלושתם היו חברים וחברות, הורים ואחים וגם סבים וסבתות.

סבתא של ליה התקשתה להירגע בהלוויה. היא צעקה ובכתה, וגם כשאחד הלוחמים ניגש אליה, חיבק בחום כדי להשתתף בצערה ולהרגיע, הוא יצא בוכה יותר, מטולטל יותר. אם עולם שבו הורים קוברים ילדים הוא עולם הפוך, מה נגיד כשסבים וסבתות מלווים את נכדיהם בדרכם האחרונה? במקום לפנק בעוגה טובה ולהציג לחברים בגאווה את התמונה מסיום התואר הראשון, סבתא תגיע עם משפך ועציץ, ותפנק את המצבה הקרה בביקור ונשיקה.

סבים וסבתות שכולים הם אנשים שזכו לדור המשך וטמנו בו את תפילותיהם ותקוותיהם. מה הם עושים כשהנכד או הנכדה נהרגים? לאן יוליכו את הצער? הם הרי לא אבלים באופן רשמי, הם לא אמורים לשבת שבעה, הם רק כאילו - ועדיין, הצער שגואה בליבם גדול ממה שאדם יכול לשאת. הם מתכווצים מצער הילדים השכולים, דואגים להם, לפעמים חרדים לשלומם. הם רוצים לתמוך ורוצים לסעוד אבל לא תמיד יודעים איך. גם הם צריכים להתמודד, לעכל, להבין, להסתגל. לדעת שהם ממשיכים לחיות בעולם הזה, ומי שקיוו שימשיך אותם כאן עלי אדמות כבר לא יהלך בינינו. ואיפה אפשר להניח את המשא הכבד הזה? הרי אי אפשר להכביד על הילדים עם הצער שלהם.

פגשתי סבים וסבתות שעברו את אימי השואה ושרדו, ושמרו על אופטימיות וצחוק ונישאו והתיישבו והולידו וגידלו והשיאו ורוו נחת, עד שהשכול טלטל את עולמם. ופגשתי צבר חזק ושורשי, שפיו אינו מפסיק לגולל את מורשת הקרב שלו ושל חבריו, וכששאלתי בעדינות אם הוא סבא של החייל ההוא, נאנח עמוקות וסיפר שמהרגע ההוא חייו השתנו. ואני מכירה את הסב והסבתא שמגיעים לכל אזכרה ולכל שמחה, נוכחים ומשתתפים, מחבקים את הנכדים הנותרים, מחליפים טיטול, מוציאים לטיול ומקריאים סיפור. כשאיש לא רואה הם מבליעים אנחה. איפה הנכד שהיה אמור להתהלך פה בין כולם? הם מחכים לדפיקה

North Jerusalem Suburbs

בנימין

אומרת תודה לידידים ולשותפים
בפיתוח ההתיישבות
למען יישובי בנימין ותושביה.

השותפות שלכם בביסוס ההתיישבות
בלב הארץ מחזקת את מדינת ישראל
והיא חלק מחזון שיבת ציון.

Binyamin Region

Thanks our friends and partners
in the development
of the Judea and Samaria towns,
for the benefit of the Binyamin towns
and their residents.

Your partnership in the firm
establishment of the Jewish towns
in the heart of the Land of Israel
strengthens the State of Israel
and is part of the Return to Zion vision.

"כשהתקשרו אליי מהמטה
של שר התרבות כדי לבשר
על הזכייה, לא זכרתי על
מה הם מדברים". רחלי
מושקוביץ והספר הזוכה

"לעבוד את השם, לא את השם שלי"

כשהיא בוחרת להופיע רק לפני נשים, לנהל תיאטרון לנשים וגברים על פי ההלכה, לכתוב סיפורים שלא מתביישים בסאבטקסט היהודי שלהם, ועם כל זה לגדל שבעה ילדים בבקעת הירדן, מה שעומד לנגד עיניה של רחלי מושקוביץ הוא מה רצון השם ממנה, גם כשהיא משלמת על כך מחיר גבוה

עפרה לקס // צילום: ענבל למברגר

לאור לפני חמש שנים, בשותפות ובהוצאת המגזין. אני זוכרת את התגובות ששמעתי כשהוא נולד. אנשים ונשים התפעלו, התרגשו וחשו חיבור עמוק לסיפורים שנוצרו מתוך הראש והלב של מושקוביץ. "כתיבה היא לא כמו תיאטרון. בתיאטרון אני מרגישה, גם כשהאולם חשוך לגמרי. אני עדיין חווה אותו, את הנשימות, את הצחקוקים, את הבהלה. הכתיבה היא משהו לגמרי אחר. את משגרת את הסיפור לעיתון, ואין לך מושג מי קרא ובמי זה נגע ואם זה עשה משהו". מתברר שזה עשה, גם לחבר השופטים של פרס יצחק נבון.

סיפורים שנולדים בבית קפה

אנשים מרתקים את מושקוביץ (37), אם לשבעה, תושבת מעלה אפרים שבבקעת הירדן. "כשאני יוצאת עם בעלי לבית קפה", היא צוחקת, "אני מסתכלת על השולחן שממול ומתחילה לספר. הם זוג בדייט שלישי, היא הגיעה עכשיו אחרי מבחן נורא. הוא לא יודע מה נפל עליו, אבל דודה שלו הכריחה אותו להגיע". אני אוהבת להסתכל על אנשים ולמצוא את הסיפור שלהם או להמציא אותו. זה קצת כמו להיות אנתרופולוג בסביבת החיים שלך".

הסיפור האחרון בספר צוחק על כך שכל אחד בסביבתה של מושקוביץ חושב שהסיפור שהיא כתבה הוא עליו. יש גם כאלה שחושבים שהסיפורים מתעדים את החיים שלה עצמה. "אחרי שפרסמתי סיפור רגיש, הגיעה אליי מכרה והביעה השתתפות בקושי שלי. עכשיו לכי תספרי לה שאני ממציאה את הסיפורים כשאני פוגשת אנשים באוטובוס. בני אדם

רחלי מושקוביץ לא נראית כמו זוכה טיפוסית בפרסי תרבות. אם תפגשו אותה ביום בהיר באמצע רחוב תל אביבי לא תהמרו דווקא עליה כיצרת שקטפה כבר שני פרסים. אבל העובדות מדברות בעד עצמן: לפני חמש שנים זכתה בפרס תרבות יהודית על שם אורי אורבך על תיאטרון 'לחיש' שהיא הקימה ומנהלת. הפרס השני, הטרי, הוא פרס יצחק נבון על ספרה 'שמתי לב' - מקבץ סיפורים קצרים, מרתקים, כתובים ביד אומנית. הזכייה הפתיעה אותה. "לפני חצי שנה ראיתי קול קורא לפרס נבון, פרס לשימור תרבויות בישראל". העיניים שלה דילגו אוטומטית לקטגוריית התיאטרון, אבל הפעם הבינה שדווקא הספר שכתבה עשוי להתאים. "יש בו סיפורים שמביאים תרבויות שונות. אמרתי לעצמי: ננסה". היא שיגרה ארבעה עותקים, הוסיפה מכתב הסבר ושכחה מהעניין. "כשהתקשרו אליי מהמטה של שר התרבות כדי לבשר על הזכייה, לא זכרתי על מה הם מדברים". אבל היא שמחה מאוד. "בשבילי זה מרגש וזו זכות. אני לא יודעת אם אי פעם זכה בפרס נבון ספר כזה".

מה פירוש "כזה"?

"לא הייתי רוצה להדביק לו טייטל של יצירה יהודית. הוא בא להיות יצירה כנה ואמיתית. אבל בסוף, יצירה נובעת מהעולם הפנימי ומהסביבה של היוצר. גם אני כתבתי מתוך העולם שלי".

רוב הסיפורים נכתבו למגזין 'פנימה' ועברו חידוש לפני הפרסום. אחרים נכתבו במיוחד לכבוד הספר. 'שמתי לב' יצא

"הגעתי לתחום התיאטרון כמעט בטעות". מושקוביץ בטקס קבלת הפרס לתרבות יהודית על שם אורי אורבך ז"ל

"מדי פעם מבליח סיפור שמעיף לי את הדמיון, אבל לרוב אני נהנית ללוש את החומרים של החיים. הדרמות הכי גדולות הן בדברים הקטנים, במבט שבין שני אנשים, בכמה משפטים טעונים בסצנה משפחתית. שם קורים הדברים הכי מסעירים. זה לא נראה לי חסר או קטן, ברגעים הדקים האלה יש עושר ענק". את מנסה להיות דידקטית?

ונאלצה לכתוב אותו לעצמה, "וככה זה היה נראה". אחרי השירות הלאומי, כשהגיע הזמן ללימודי תואר, מושקוביץ החליטה להעביר גם את השנים האלה בכיף ובחירה ללמוד מחול. אחותה פנינה גפן, יוצרת בזכות עצמה, למדה אז אומנות פלסטית במכללת אמונה ושכנעה אותה להצטרף אליה לצפייה בהצגה של החוג לתיאטרון במכללה. "צפיתי בהצגה ואמרתי לעצמי: אני צריכה להיות שם". הקביעה הזאת הביאה אחריה ארבע שנים אינטנסיביות שגם הן לא היו פשוטות בכלל. "היו הרבה מהמורות והרבה עבודה עם עצמי". והיו גם מורות טובות, שהעמידו אותה על הרגליים.

"כל מי שדאג, גם ההורים, כל מי ששאל מה אני לומדת ועייתי תיאטרון, הרים גבה ובצדק, מה את הולכת לעשות עם הדבר הזה? לא הולכים עם זה למכולת. זו הייתה שאלה אמיתית. לא היה לי על מה להסתכל, לא היה לי מודל של אמה ברובה שהיא גם מנהלת תיאטרון. היו לפניי כמה בוגרות שעשו יצירות והיו כאלה שעשו תיאטרון ילדים. וגם היו קולות מאוד מחלישים מבפנים שרק חיכו להדהוד מבחוץ".

תוך כדי שנה ג', פתאום נולדה לה הצגה. "באותה תקופה ליוויתי בנות שירות אצלנו ביישוב. הגיעה שבת והיה חור בלוי". המפקח איזה קטע. מאיפה יש לי קטע? נזכרתי באיזה סיפור ששמעתי פעם, וכשחשקן מספר סיפור, הוא מציג. היה לי פונצ' כתום ועבדתי איתו כשסיפרתי. המפקח הגיע אחרי כן ואמר: שמעתי שהייתה יופי של הצגה. עניתי שזו לא הצגה, סיפרתי סיפור. הוא לא התווכח אבל ביקש שאעשה את הקטע לעוד קבוצה.

"הרגשתי שיש לי הצגה. ואז התחיל תהליך של ליטוש ויצירה והעמקה, אבל הכול היה בוסרי מאוד, לא ידעתי איך צריכה להיראות הצגה, לא היו לי כלים. היום אני צוחקת על זה כשאני נזכרת, אבל אני מסתכלת על זה בחמלה, שם התחלתי".

בשנה ג' היא יצרה יחד עם שני שח"ם ויעל דרורי הצגה בשם "עקרת נקודה בית". "ואז חשבתי: יש לי הצגת יחיד ויש לנו עוד הצגה, בואו נקרא לזה תיאטרון". היא מתגלגלת מצחוק, מתפללת על עצמה ומודה להשם על התמימות.

"לא הבנו על מה אנחנו מדברות, אבל אמרתי יאללה. יום אחד נסעתי באוטובוס לרחוב כנפי נשרים והלכתי למס הכנסה, לביטוח לאומי, למע"מ וכל זה. הפקידה שאלה אותי מה המחזור

צריכה לבחור מונולוג שאותו תציג והתלבטה עד שהגיעה לטקסט על עולי הגרדום. היא מספרת, ותנועות הגוף שלה נכנסות לזיכרון כאילו היא על הבמה. "במקביל יצאתי לראיין לוחם מחתרת מבוגר ביישוב שלי, קרני שומרון. סיפרתי לו שאני מציגה מונולוג של לוחמי מחתרת, אז הוא הלך לחדר השני וחזר עם שק והוציא מתוכו מדים אדומים מצחינים. הוא היה נידון למוות בכלא עכו וברח עם הבגדים האלה בפריצה לכלא. תוך כדי הבריחה הוא החליף בגדים ושמר אותם, ומאז הם איתו למזכרת נצח. הוא פתח ומהבגדים עלה גל של ריח, הכול היה בפנים: הדם והזיעה והשתן. ואני כמו מתבגרת, בלי שכל ובלי דאגה, שואלת אותו 'אפשר את זה לבגרות שלי, למונולוג?'. הוא נתן בי כזה מבט, אבל אמר: בסדר, תשמרי על זה. 'כשלבשתי את הבגדים האדומים, הכבדים האלה, נכנסתי לתוך האווירה, זקפתי את הראש והצגתי את הטקסט. רק חברה שלי ואני, שתיים מתוך כל המגמה, קיבלנו 100. זה היה מפתיע, כי לא ידעתי עד אז שיש לי מקום ונחלה על הבמה. זו הייתה הפעם הראשונה שעלינו על הבמה ולבד". אבל האופוריה לא החזיקה זמן רב. בהפקת סוף השנה של כיתה י"ב היא התביישה לקחת תפקיד

קטן לנשים, והציעו לי לשלוח סיפור. כתבתי להם בכיף, וזהו. מהיום הראשון של פנימה אני שם. כבר לא בעילום שם".

מושקוביץ מכירה טובה ל'פנימה', שהפך מאז לירחון פופולרי לנשים, שבו היא כותבת מדי פעם גם כתבות. גם בעיתון שאתם אוחזים בידיכם פרסמה מושקוביץ לא מעט כתבות מגזין לאורך השנים. "אם לא הייתי מחויבת למערכת, אם לא היה דדליין, עד היום לא הייתי כותבת כלום חוץ מרשימת קניות", היא צוחקת. ועדיין, למרות הפרס והכתיבה שובת הלב שלה, "היצירה הטבעית והמלאה שלי היא תיאטרון, שם אני שוחה. את פוגשת אותי אחרי הצגה, ומחר בבוקר אני בעוד הצגה. זו היצירה שלי".

מונולוג עם מדים אדומים

מושקוביץ היא מהנשים הבודדות שלמדו במגמת תיאטרון, המשיכו ללימודי תואר בתיאטרון והקימו תיאטרון ובתי ספר למשחק. זו לא הייתה הדרך שחלמה עליה מגיל צעיר, אולי להפך. "הגעתי לזה כמעט בטעות", היא מפתיעה. מושקוביץ למדה באולפנת להב"ה בקדומים, שבה החלה לפעול מגמת תיאטרון, ומושקוביץ בחרה בה כי אם כבר נגזר ללמוד מגמה - כדאי לעשות את זה בכיף. "לא חשבתי להגע שיש לי כישרון או יכולת. זה גם גיל כזה שבו כל הדימוי העצמי נבנה והבמה היא מקום לא פשוט. חוץ מזה יש את הכוכבות שתופסות את המקום ומגלגלות את כולם מצחוק. אני לא סטארית בטבע שלי ולא מגלגלת מצחוק. אני יוצרת מבפנים וזה לא חומר שעובדים איתו במגמה. זה היה מבין כזה, תמיד ביקשתי להיות אחרונה, בלי הרבה אמן בעצמי. שאלתי את עצמי הרבה מה אני עושה שם, לא נולדתי לבמה".

נקודת מפנה אחת הייתה בבגרות של כיתה י"א, במבחן שעסק במונולוגים ודיאלוגים. עד היום, כשהיא מספרת עליה בהרצאות שהיא מעבירה לנערות צעירות, היא בוכה וצוחקת יחד. "אני מסתכלת על התחנות שהשם גלגל אותי דרכן, זה פלא". מושקוביץ הייתה

מלאי סיפורים, העולם מלא סיפורים. כל דבר הוא סיפור".

הספר כתוב מאוד מתוך החיים, מהכאן ועכשיו, בלי דרמות ענק בדרך כלל. זו בחירה מודעת?

"מדי פעם מבליח סיפור שמעיף לי את הדמיון, אבל לרוב אני נהנית ללוש את החומרים של החיים, אלה הדברים הכי עמוקים ומסקרנים ומרתקים. הדרמות הכי גדולות הן בדברים הקטנים, במבט שבין שני אנשים, בכמה משפטים טעונים בסצנה משפחתית. שם קורים הדברים הכי מסעירים. זה לא נראה לי חסר או קטן, ברגעים הדקים האלה יש עושר ענק". את הדרמות הגדולות היא משאירה לבמה.

את מנסה להיות דידקטית?

"לא דידקטית, אבל בהתחלה הייתי קצת מגויסת ואני מודעת לזה. בספר יש כמה מהסיפורים הראשונים שכתבתי ואני רואה איך הכתיבה שלי השתנתה. אני מביטה על זה בעין חומלת ואומרת: רחלי, אם לא היית שם, לא היית איפה שאת היום. גם אני צומחת. היום אני יכולה לכתוב סיפורים עם סוף פתוח. זה מעצבן חלק מהקוראים אבל כן, תניחו את הסיפור מתחת לכרית, תנו למילים להישאר בתוכם ולכו עם זה. 'אבל מה היה הסוף?' שואלים אותי. תגידו אתם".

מושקוביץ תמיד אהבה לכתוב. "כשהייתי בכיתה ב'-ג' ההתלבטות שלי הייתה אם לכתוב שירים כמו קיפניס או כמו ביאליק. התאמנתי בלכתוב כמוהם". המורה ללשון עודדה אותה לשלוח סיפורים לעיתוני ילדים, והיא אפילו זכתה בפרס מעיתון הצופה לילדים ז"ל. אבל היא גם נוצרת בלב את הדחיפה שנתן לה סבא.

"סבא שלי, חכם חלפון, כתב המון ספרים ביוגרפיים כדי לשמר את ההיסטוריה של יהדות טריפולי. אני גדלתי על זה שסבא יושב במרפסת עם מכונת כתיבה ישנה. היה אפשר לשמוע את הנקישות", היא ממוחשת. "זה היה פלא בעיניי. היינו נכנסים לבית שתמיד יש בו ריח של דפוס, ספרים עטופים בעטיפה חומה. אהבתי להביט בו. יום אחד ישבתי ליד סבא, שלא הרבה לדבר. הוא נתן לי דף ועיפרון מהעפרונות המחודדים שלו ואמר לי: שבי, תכתבי. כתבתי שיר על החיות והגורים שלהן. המתנת, ואז נתתי לו את הדף ביראת כבוד. סבא קרא ונתן מחמאה מרוכזת ותמציתית. זה היה רגע מאוד מכונן בשבילי".

לאורך השנים היא כתבה בעיקר לעצמה, עד שהייתה סטודנטית. "היה לנו שיעור כתיבה, וכתבתי טקסט שהפתיע אפילו אותי. זו הייתה הפעם הראשונה שכתבתי משהו לא לעצמי. באותה תקופה יצא לאור עלון 'מעיני הישועה' ובו פינה קטנה וורודה שקראו לה 'פנימה'. שלחתי להם את הקטע הזה בעילום שם והם התלהבו מאוד. ואז שלחתי עוד קטע בעילום שם וגם אותו הם אהבו". ואז הגיעה ההצעה. "הם כתבו לי מייל ובו ביישרו שהם מתכוונים להוציא עלון

חברות שמנהלות יחד ומופיעות יחד על הבמה. מושקוביץ עם שני שח"ם, שותפתה להנהלת התיאטרון

”כמה פסטיבלים
שהיה מתבקש
שנשתלב בהם
לא קיבלו אותנו.
את עוברת
משלב לשלב
ובסוף זה נופל
על כך שההצגה שלנו
מיועדת לנשים.
אני אומרת למארגנים:
מילא זה שאתם
מדירים אותי
בתור יוצרת,
אבל אתם מדירים
קהל שלם
של נשים
שרוצות לצורך תרבות.
בשם מה?
בשם השוויון?
איזה שוויון אתם
עושים באפליה
המעוותת הזאת?”

נכנס לעניינים, כתב וביים את ההצגה 'בעל כורחו'. מושקוביץ סייעה בטווייט העלילה והיא מנהלת ההפקה. "זו הצגה שהיא לגמרי אומנות והיא מצילת חיים". הסיפורים שזורמים אליה מהצופים בהצגה, לצד התודות, אינם פוסקים. "גבר שצפה התקשר למחרת ההצגה ואמר שהוא זורק את מכתב ההתאבדות שלו לפח. המצב שלו לא היה קשור לדיכאון אחרי לידה, אבל הוא סבל מקושי נפשי אחר. דיכאון אחרי לידה הוא רק הטריגר. מי לא מתמודד עם קושי? עד ההצגה הוא חשב שהוא במלכוד, אחריה הוא הבין שיש דרכי התמודדות והחליט ללכת לטיפול".

מעגלי הצופים שלכם מתרחבים לאט לאט, אבל בואי נישאר רגע עם הציבור הדתי. את חושבת שהוא עבר משהו בצריכת התרבות שלו ב־14 השנים האחרונות?
"הקהל הפך להיות יותר ביקורתי בנוגע לתוכן, לרמה המקצועית וגם לחדשנות ואני שמחה בזה. פעם היית מעמידה אדם על במה עם שני פרוז'קטורים וזהו, כולם יצאו מגדרם. היום הקהל רוצה משהו אחר. כבר הורדנו הצגות שהיה בהן בימוי של פעם ומשחק של פעם. הציבור שלנו צמח. הוא מחכה לחידוש לא רק בתוכן אלא גם במעטפת, בכלי".

מושקוביץ רואה חשיבות בהבאת תרבות גם למקומות שאין בהם בדרך כלל מופעים או הצגות. 'בעל כורחו' מועלית לא רק בהיכלי תרבות אלא גם במקומות קטנים וביישובים מרוחקים ביהודה ושומרון. "חלק מהשליחות שלנו הוא גם להצמיח קהל. יש מקומות שאנחנו מגיעים אליהם ואנשים מספרים שזו הפעם הראשונה בחייהם שהם ראו הצגה, בעיקר גברים. הצופה יוצא המום מעוצמת החוויה. זו מדיה אחרת, זה מפגש עוצמתי. השפה הזאת היא רבי־חושית".

אנשי תרבות מדברים בעיקר על אומונות, ובתיאטרון שלך מעורבת גם השליחות. איך מאזנים בין השניים?
"זה כל הזמן ללכת על חבל דק. זה גם כל הזמן לשלם מחירים, ואתה בודק אילו מחירים אתה מוכן לשלם".

רק המקום שבו ההצגה מתקיימת. הם סירבו, כי הקהל מורכב רק מנשים. מדובר במקומות ציבוריים שממומנים מכספי המדינה, והרי גם אני חלק ממשלמי המיסים. אני לא טיפוס של מלחמות, אבל לא ויתרתי. נסגרה דלת? נלך למקומות אחרים".

זה לא נעצר שם. "כמה פסטיבלים שהיה מתבקש שנשתלב בהם לא קיבלו אותנו. את עוברת משלב לשלב ובסוף זה נופל על כך שההצגה שלנו מיועדת לנשים. אני אומרת למארגנים: מילא זה שאתם מדירים אותי בתור יוצרת, אבל אתם מדירים קהל שלם של נשים שרוצות לצורך תרבות. בשם מה? בשם השוויון? איזה שוויון אתם עושים באפליה המעוותת הזאת?". הבשורה הטובה היא שלאחרונה המציאות מתחילה להשתנות.

"חברנו לקבוצה של נשים יוצרות, הרבה בדחיפה של שרון רוטר. עורכת הדין צפנת נורדמן נכנסה לתמונה, אז יש לנו גב משפטי, ופתאום גופים מבינים שהם מפלים אותנו בגלל פחד דמוני שהם המציאו. חוות הדעת של עורכת הדין דינה זילבר (סגנית היועץ המשפטי לממשלה לשעבר - ע"ל) יצרה רושם שזה החוק וכל הרשויות התיישרו לפי זה. הם לא טרחו לקרוא את האותיות הקטנות. היום אולמות מבינים את הטעות, וגם כמה רשויות מקומיות". כשהתיאטרון הצליח להתבסס באה הקורונה וטפחה על פניו. "אז השקענו הרבה בחיזוק וברירור המהות שלנו. עשינו עם הצוות הרבה שיחות זום עם אנשים משמעותיים לנו כדי להבין מה המשימה שלנו, מהו תיאטרון יהודי, מה הייחודיות שלנו, מה הקול שאנחנו רוצים להביא". אחת התובנות שנולדו מהדינאמיקה ומהפגישות הווירטואליות היא שהתיאטרון מבקש להגיע לקהלים נוספים. לא להישאר רק בתוך הקהל הטבעי של נשים דתיות, למרות שהוא עדיין נשאר בלב העשייה. הוא כבר לא תיאטרון 'לחישת - לך אישה', אלא 'לחישת - תיאטרון יהודי יוצר'. "כדי להרחיב את האדוות צריך להגיע לקהל של גברים ולקהלים מעורבים, גם חילוניים", הכול בנאמנות להלכה.

במקביל להחלטה הזאת פנתה לתיאטרון עמותת 'חיים של טובה'. העמותה מסייעת לאנשים שמתמודדים עם קשיים בזוגיות, דיכאון, חרדות ועוד, ונרתמה ליצירת הצגה על התמודדות הבעל עם דיכאון אחרי לידה של אשתו. וכאילו היה זה פאזל, אופיר נהרי, שמנהל את בית הספר למשחק לגברים של 'לחישת',

השנתי, מה הנטו, ברוטו, לא הבנתי כלום. כשיצאתי נכנסתי לחנות משרדית, קניתי פנקס קבלות ידני ובחרנו שם לתיאטרון. באותה תקופה אורן, בעלי, היה אברך, אני סטודנטית, והייתה לנו תינוקת. כשהגעתי הביתה למעלה אפרים אמרתי לאורן: זהו, יש תיאטרון. עכשיו צריך לקנות תאורה והגברה. קנינו תאורה והגברה בכל הכסף ששמנו בצד מהחתונה. אחר כך הבנו שצריך ציוד מסוג אחר". זה נשמע משוגע, אבל שני שח"ם, שותפתה, והיא פעלו מכוחו של קול פנימי חזק. "הרגשנו שהשם שם לנו תיק על הכתף ואמר לנו: צאו לדרך".

מה יש בתיק הזה?
"אנחנו זוכות לקחת חלק קטן בנאולת התרבות של עם ישראל", היא מעזה לתת כותרת שנראית לה קצת גדולה. היום, 14 שנים אחרי שהוקם, יש לתיאטרון רפרטואר הצגות לנשים, שלושה בתי ספר לתיאטרון - לנשים ונערות ואחד לגברים ובני נוער, אגף של הצגות לגברים ואגף טרי של הצגות לגיל הרך. מרשים בכל קנה מידה. היא מבקשת לעצור ולהודות לשותפה שלה, שני שח"ם. שתיהן צועדות יחד, יד ביד, מהראשית. "היא גרה בקידה והקרבה מצוינת לנו. בסוף יש לנו חלוקת תפקידים, לכל אחת יש את הטריטוריה שלה. למדנו את זה עם השנים כדי למקסם את איכות העבודה. היא מנהלת את אגף בתי הספר למשחק של הנשים. אני מנכ"לית כוללת, אבל יותר על ההצגות שלנו. היא המנהלת האומנותית ובימאית של לא מעט הצגות, ואנחנו גם משחקות יחד". מושקוביץ מברכת על המקצועיות, היצירתיות והאיכות האומנותית של שח"ם, ומעל לכול על החברות הטובה. היא גם מודה לבעלה, אורן, שהוא יועץ חינוכי בישיבה בפתח תקווה, אבל גם מחזיק את המערך הטכני של התיאטרון ושותף בגידול שבעת ילדיהם ובהצמחת החלומות שלה.

כבר לא די בשני פרוז'קטורים ושחקן
ההתחלה הייתה צנועה. הן רצו להקים תיאטרון שיש בו מקום ליצירה נשית בשביל נשים, וגם על היעד הצנוע הזה נאלצו להיאבק. "רצינו לצאת לסבבים של הופעות פתוחות. זה סיכון כלכלי גדול. את שוכרת אולמות, מפרסמת מודעות בעיתונות, מוכרת כרטיסים ומקווה שנשים יגיעו. בכל זאת יצאנו לדרך, ואולם אחרי אולם סירבו להשכיר לנו את המקום". כל זה היה לפני עשור, טרום עידן החשש מהדתה. "אמרנו להם: זה לא שלכם, זה פרסום פרטי שלנו. אתם

"גבר שצפה בהצגה התקשר ואמר שהוא זורק את מכתב ההתאבדות שלו לפח". ההצגה 'בעל כורחו'

צילום: ענבל לשבור

בואי נדבר רגע דוגרי. בתוך הציבור הציונידתי יש תחושה שמתחוללת כאן מהפכה תרבותית כבר שני עשורים בערך. אבל למען האמת כמעט אין לזה הד בחוץ. העשייה התרבותית הפנימית לא מוכרת מספיק ולא מוערכת מספיק.

"אני מרגישה שדברים צומחים מהשטח ממש. יש פה משהו מאוד עמוק ומהותי מתחת לפני השטח. היקף האומנים שצומחים מלמטה הוא עצום. אני חברה באיגוד אית", פורום של אומנים שיוצרים תרבות יהודית. יצאנו לדרך לפני כמה שנים ומיסדנו את זה. היינו עמי חני"א, אני ו־16-17 אומנים. היום מדובר במאות שיוצרים תרבות יהודית, וזה רק בתחום התיאטרון".

אבל אם הם רוצים להצליח, הם יהיו חייבים לעמוד בכל מיני כללים ולהציג כל מיני דברים ולתמוך בכל מיני אמיתות.

"השטח צומח, אבל לא לפי הכללים המוכרים בעולם התרבות הישראלי. יש הרבה דברים שעוד לא עברו ליטוש והם עדיין בתחילת הדרך. אני מרגישה שזה תהליך ארוך. בשלב הזה הוא מאוד מבעבע פנימה, בתוך המגרש הביתי, וייקח זמן עד שזה יבקע ואני לא יודעת איך. כי יש כאן עולם תוכן שלם שמבקש לקבל ביטוי בכלים אומנותיים, ויש הרבה אנשים שמבקשים לבטא את עצמם בכלים אומנותיים. ובין עולם שיועד לדבר בשפה מסוימת וקודים שעדיין לא קיימים יש פער שקשה לתווך אותו. אז יש אומנים שהשם חנן אותם והם יודעים איך לעשות את זה, כמו חנן בן ארי ועקיבא וישי ריבו והרב סבתו, והם פרצו את התקרות והגיעו לציבור הרחב. ויש צמא אמיתי וכן. זה כמו שטיסל שיצא והוא נורא סיקרן. יש ניצנים".

"לא מרגישה קורבן, לא חסר לי"

התיאטרון אומנם כבר לא מיועד רק לנשים, אך זו עדיין לב העשייה. "שואלים אותי מה, לא היית רוצה לטרוף את העולם? לא היית רוצה להופיע לפני גברים? והאמת היא שלא. מאז היציאה לדרך היה לי ברור שאני מופיעה לפני נשים, אם על פי רבותי זו ההלכה. ואני הולכת עם זה לא ממקום קורבני אלא מתוך בחירה. זה המקום שבו אני מרגישה את עבודת השם שלי, כי בסוף השם ברא אותי עם כלים וכוחות ומתנות מסוימים ומה שאני מבקשת זה להשתמש בהם לפי רצוני, כמו שאני מבינה את רצוני. לפעמים כן בא לי להופיע בסטר קולנועי, כמו שלפעמים בא לי לרקוד באמצע הרחוב, אבל זו ממש בחירה בלב שלם, כל יום לבחור לעשות את הרצון שלי". בתחילת הדרך, היא נזכרת, כשהיה פסטיבל שסגר את השער בפני התיאטרון, היא חשבה לרגע לחפש היתרים והקלות. "ואז טבעתי לעצמי את המושג: הלוואי שאזכה לעבוד את השם ולא את השם שלי. בסוף", היא מסבירה, "זה עולם שיש בו הרבה אגו, אורות ומחאיאות כפיים. אני מאוד מחוברת לשיר של אבינר בנאי על נחש הגאווה שמחכה לך בפניה של הבמה. ובתוך הדבר הזה צריך להשתדל ולעבוד את השם באמת מתוך שמחה", היא אומרת ועיניה בורקות, מתרגשת. "אני מודה להשם שהוא לא הניח אותי במקום קורבני, שלא בוער בי ולא חסר לי".

ומה הלאה? הו, מה שלא חסרים הם רעיונות. "הראש לא מפסיק לעבוד. במחשב פתוחים במקביל ארבעה מחזות, וכבר שואלים אותי מתי הספר הבא יוצא. יש הרבה רעיונות. אני צריכה להחליט לאן לקחת את הכוחות". ●

צילום: יניב ששר

התחלה // נולד וגדל בבני ברק, "שהייתה יותר מגוונת מהעיר כיום. גבולות הגזרה בין חרדים לדתיים לאומיים היו פחות חדים. בדיעבד החיבור הזה היה לי טוב, משפחה דתית לאומית בתוך עולם חרדי. עד היום אני קצת בניי־ברקי באישיות שלי".

אבא // יצחק לב ז"ל. עלה עם משפחתו מברית המועצות בשנות השלושים. "זו הייתה התקופה הכי נוראה של סטאלין והם יצאו משם בנס גדול, אחרי שנים שסבא היה בסיביר והמשפחה כולה מסרה את הנפש על קיום תורה ומצוות. אבא זכה להילחם במלחמת השחרור ולהיות שותף בהקמת צה"ל בתחומים שונים. למדתי ממנו את המחויבות, לקיחת האחריות, עשיית כל דבר ברצינות וחשיבות ההשכלה והלימוד".

אמא // רות לב ז"ל. "הייתה מהילדים הראשונים של כפר פינס, וגם כאשר גדלנו בעיר דאגה לחבר אותנו אל האדמה. בבני עקיבא הייתה חלק משבט איתנים המיתולוגי, שהוציא כמה מגדולי המנהיגים שלנו". היא הייתה אחות שכולה. "אחיה, בנימין כפיר הי"ד, היה ממקימי רמת מגשימים ונהרג בפיגוע בשדות המושב. הקשר לדמותו ולמסירות שהוא ייצג השפיע על החינוך שלנו לא מעט. ממנה קיבלתי את החלוציות, אהבת הארץ ואהבת לימוד ההיסטוריה".

ספסל הלימודים // ביסודי למד בבית הספר מעלות ולאחר מכן בישיבה התיכונית בקרני שומרון. "התיכון חלף לידי בלי השפעה רבה, אפילו שבדיעבד אני יודע שהיו לי מחנכים מדהימים. במקביל הייתי פעיל בסניף עזרא בני ברק ובהמשך הפכתי למדריך, החיים שלי היו שם. הסניף היה הבית הראשון שלי באותם ימים".

תורת הנגב // מקרני שומרון עבר לישיבה הגבוהה הציונית אורות הנגב בנתיבות, שם למד במשך חמש שנים. "בראשות הישיבה עמד מורי ורבי הרב שמחה שטטנר. זה היה מקום מאוד קטן ומיוחד, שבנה אצלי את האישיות, את הבניין התורני ואת הקשר הראשוני לעולם החסידות. למרות שתחום החסידות בציבור שלנו היה בחיתוליו, הישיבה הייתה נחשבת לחסידית". אחרי חמש שנים הישיבה נסגרה ותלמידיה התפזרו בישיבות שונות ברחבי הארץ.

חייל דרומי // בתום הלימודים בישיבה התגייס לצה"ל בתפקיד מורה־חייל, ובמשך שנתיים לימד מקצועות חול בבית ספר של החינוך העצמאי בדימונה. "היה לי שם מפגש מרתק עם האוכלוסייה המקומית. בדומה לתקופה בישיבה בנתיבות, היה לי קשר בלתי אמצעי עם אנשי עיירות הפיתוח. מאוד נהניתי מהאווירה ומהסגנון. כאשרכניי שהגיע ממרכז הארץ נחשפתי לתרבות, לחוויות ולקשיים שעיצבו חלקים חשובים באישיותי".

המשך טבעי // תוך כדי השירות הצבאי התחתן ועבר להתגורר ברמת גן. עם סיום השירות החל ללמוד בישיבת ההסדר ברמת גן כאשרך מן המניין. "הכרתי את ישיבת רמת גן הרבה שנים קודם לכן, והתחלתי להתחבר לרב יהושע שפירא ולבני החבורה. בשבילי זה היה המשך טבעי ללימודים בישיבת אורות הנגב. גרנו ברמת גן במשך 15 שנה. עד היום הקשר עם החברים בישיבה ועם תורת הישיבה הוא עמוק ומיוחד. משהו בחבורה הרמת'גנית שהקים הרב יהושע יורד ישר לנשמה, כמעט בלי אמצעים. ורואים איך הדיבור הזה, של עבודת השם בדרך חסידית, מתפשט ומתחזק כל הזמן, גם למקומות ממש לא צפויים. זה מה שהדור צריך".

מעורב // בישיבת רמת גן הקים מערך של

מיכאל לב

48

נשוי לאילה ואב לשישה

תושב כוכב השחר

מנכ"ל ומייסד הוצאת הספרים 'דברי שיר'

ממחזור המכירות, מאז ועד היום זה ירד לחצי אחוז".

בין קודש לחול // "השאיפה היא להנגיש את עולם התרבות לעולם בתי המדרש שלנו. לסייע ולתת את הכלים למי שמסביר דברים עמוקים בצורה מובנת, כך שהמרחב התרבותי שלנו, עולם החול שלנו, יהיה קרוב לעולם הקדושה. אנשים מחפשים עומק בנרות, אבל בגלל השטחיות של השפה התקשורתית קשה להם למשל לקרוא את הרב קוק במקור. שם נכנס המקום של הספרים שלנו".

צדיקים סרוגים // במהלך השנים הוציאה החברה לאור כ־200 ספרים. הבולטים בהם: 'היי הרב' של הרב יוני לביא, 12' אתגרי האמונה במאה ה־21 של הרב חגי לונדן וסדרת 'גדולי האומה' לילדים. "זה הבייבי שלי. מטרתה לספר סיפורי צדיקים מזווית דתית־לאומית. אני משקיע בזה הרבה אנרגיה ורואה בכך מהפכה חינוכית. שמעתי פעם שיחה מאחד הרבנים שאמר שהסיבה שיש כל כך הרבה דתל"שים היא בגלל שחינכנו לערכים מופשטים ולא הצבנו דמויות לחיקוי, וזה נגע לליבי. הילדים של הדור הזה צריכים דמות להתחבר אליה. לקחנו פורמט מהעולם החרדי

אולפנה, איפה המקום שאליו כולם מגיעים? התחנה המרכזית בירושלים. הקמנו שם דוכן. מנכ"ל התחנה המרכזית היה אורי שטר. הוא התאהב בנו מהשנייה הראשונה, אמר 'הבניין הזה - צריך שיהיה בו קודש', ונתן לנו את המקום הכי אסטרטגי. ראינו זאת כבר מהיום הראשון. כך העסק התחיל לצבור תאוצה".

מפיצים // הכניסה לתחנה המרכזית הייתה תחילתה של צמיחה הדרגתית. בהמשך נפתחה החנות בקומה השלישית, והחברה עברה להפיץ ספרים בסיטונאות, להוציא לאור ספרים בעצמה ולא רק למכור יצירות של הוצאות אחרות, הקימה אתר ופתחה חנות נוספת בירושלים. "גם היום אנחנו מפיצים ספרים של כולם, אבל רבע מהמכירות הן של ההוצאה לאור שלנו".

שוברי מחסומים // "המטרה שלנו היא להיות במה לכל מה שמעניין את הציבור הדתי־לאומי שצורך תרבות יהודית. במקביל אנחנו מגלים שגם חרדים, חילונים ובעלי תשובה לאט לאט מכירים וצורכים את הסגנון הזה של התרבות היהודית. התכנים האלה שוברים מחסומים. במקור זה היה עם הרבה יותר דיסקים שלאט לאט נעלמו מהעולם. באותם ימים הדיסקים היו 50 אחוזים

יוסף ארנפלד

yosefpr@gmail.com

במגרש הביתי

בוקר טוב

"סדר היום מתחיל בשש בבוקר וכולל הרבה מאוד עבודה וקצת הפסקות לנשום. לימוד תורה - בעיקר שיעורים מוקלטים של הרב גד ונקרט שאני שומע קצת בנסיעות. אני משתדל שיהיה לי מדי פעם עיסוק נוסף כלשהו, כדי לא לטבוע בעבודה. זכיתי למשל ללמוד כמה קורסים בתיאטרון, בעיקר אצל הבמאי והיוצר המדהים אופיר נהרי בתיאטרון לחישה לגברים".

השבת שלי

"זמן להתפלל יותר בנחת, ללמוד תורה וחסידות, לדבר עם הילדים ולהיות עם המשפחה. בעיקר זמן לקרוא. אנחנו משפחה מובהקת של תולעי ספרים".

פאליזס

"מאוד מחובר לשירים של הזמר עזרא גטנו, מהדיסק היחיד שהוציא לפני הרבה מאוד שנים. ברכב שומע בעיקר פודקאסטים ושיעורים".

בלאיות לופת

"פגשתי בחיים הרבה אנשים גדולים, אבל ברמה האישית - אני מסתכל על הסבים והסבתות שלי משני הצדדים, ששילבו חלוציות, מאבק על העלייה לארץ ומסירות על קיום תורה ומצוות, ומעולם לא התלוננו".

לשאלה

"שנוכה להיות כמה שפחות שטחיים".

לפחית אותי

"שיקרה משהו למשפחה שלי".

כלאחיה גלול

"מדריך טיולים בירושלים, מרצה להיסטוריה ואולי גם שחקן תיאטרון".

והתאמנו אותו למגזר. זה לא רק דמות של צדיק, אלא דמות אנושית רבת־פנים שאפשר ללמוד ממנה כמו חנן פורת, הרב צבי יהודה קוק, הרב גץ ועוד. כעת אנחנו לקראת הוצאת הכרך ה־23 בסדרה, והפעם על הרב דרוקמן. עד עכשיו הציבור הוכיח שיש לכך צמא אדיר".

הפוגה// בין לבין, במשך תקופה קצרה העביר את שרביט הניהול של 'דברי שיר' למנכ"ל שכיר והלך לבדוק תחומי תעסוקה אחרים. "הייתי מזכיר היישוב איתמר. פגשתי תפקיד מדהים ואנשים מדהימים. אחרי כמה שנים של סיבוב בחוץ, חזרתי למקום הטבעי שלי".

החצי השני// אילה, בעלת משפחתון ביתי. "נפגשנו בשידוך סטנדרטי, בלי קומבינות".

הנחת// שישה ילדים. עשהאל בן 22, נשוי לחדס ומתגורר באחת החוות שמקיפות את כוכב השחר. צבי נריה בן 20, מרים בת 18, אלידע בן 15, שמחה בת 12 ומעייץ בת תשע.

אם זה לא היה המסלול// "כנראה הייתי מתגלגל בסוף להייטק, ואני שמח מאוד שזה לא קרה". ●

פורום תקנה

הזמנה

פורום תקנה ביום עיון וחשיבה לקראת העשור השלישי

יום שלישי,
כ"ד בסיון
תשפ"ג,
13.6.23

האודיטוריום
בכיכר המוסיקה,
נחלת שבעה,
ירושלים

15:00-21:30

הרשמו עכשיו >

15:00	קבלת פנים (קפה ועוגה)
15:30	כתיחה וברכה הרב יעקב אריאל נשיא פורום תקנה עו"ד לילי גץ הורביץ מנהלת פורום תקנה הגב' שוש נגר ראש החמיד
16:00	מושב ראשון - משפט, הלכה וטיפול מערכת משפט וגוף פרטי - הילכו השניים יחדיו? עו"ד רז נורי לשעבר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה הקשרים הלכתיים במעמדו של פורום תקנה הרב ברוך גיץ ראש ישיבת הר עציון חבר פורום תקנה איך סקר שכחה - בעימי לי קגן - הנה היה כלא היה: תהליכי זיכרון בעקבות טראומה ד"ר צביה זליגמן מנהלת מרכז לשם לטיפול בטרומה מינית במערך הפסיכיאטרי במרכז הרפואי תל אביב
17:15	הפסקה כיבוד קל
17:30	מושב שני פורום תקנה ומרכזי סיוע דבי גרוס מנהלת "תהלי" מרכז הסיוע לנשים וילדים דתיים פרקליטות המדינה ופורום תקנה עו"ד שלמה למברגר המשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים
17:50	שיח בשניים - חברי הפורום מארחים הרב אהרון ליכטנשטיין זצ"ל ופורום תקנה - מבט רטרופקטיבי ד"ר טובה ליכטנשטיין וד"ר שלמה להמן מנהלת "המרכז למשפחה יד שרה דיסקרסיות מול פרסום העימותאות הדס שטייף ויהודית שילח מנהלת פורום תקנה לשעבר בין אדם לחברו ובין אדם למקום בחפיסת הפונע יצחק רוזנבלום מנהל קן דרור ודוקטורנט במכון לקרימינולוגיה האוניברסיטה העברית וד"ר יעקב חבה הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר-אילן דרכי ההתמודדות הציבורית עם בעיות בטוהר המחנה הרב אוריאל לבאי אב"ד בבית הדין הרבני בירושלים והרב יובל שרלו ראש ישיבת "אורות שאול" וראש המרכז לאומקה רבני צהר פורום תקנה כמרחב צדק חלופי ד"ר רות לבנשטיין לור דיקנית הפקולטה למשפטים, המכללה למינהל וד"ר לאה ויזל ראש המדרשה, אוניברסיטת בר-אילן מרצה למשפטים
19:45	הפסקת קפה ועוגה
20:00	מושב שלישי - וחקנונו בעצה טובה פרופסור ידידיה שטרן נשיא המכון למדיניות העם היהודי יונינה פלגברג ראש תחום קהילות במרכז סיוע לפגועות ונפגעי תקיפה מינית תל אביב הרבנית מיכל גן ראש צהלי מכינה קדם צבאית לבנות פרופסור רון שפירא רקטור המרכז האקדמי פרס, יועץ משפטי של פורום תקנה
21:00	סיום וסיכום: יהודית שילח מנהלת פורום תקנה לשעבר על הדרישה ועל הפרישה

גם הספרים של סיון משתתפים בפסטיבל חודש הספר

סיון רהב־מאיר

לגדול!

54 סיפורים על פרשות השבוע ועליה

סיון רהב־מאיר

לגדול!

43 סיפורים על מסכת אבות ועליו

אירובי בריאות

ידיעות ספרים

בכפוף לתקנון, באתר אספספי נתוקף 30.5.23-28.6.23, ע"פ המלאי הכולל במבצע, אין כפל מבצעים והנחות, ס.ל.ח. משלוח חינם עד הבית בדרישה מעל 199 ₪

חנה קטן
chanakatan@gmail.com

להתחיל מחדש

שבהן יש מועד ב', ואדם יכול להתחרט, כמו בפסח שני. אבל עם כל הרצון להתחיל מבראשית, ההזדמנות השנייה עלולה להיות פחות נוצצת מהראשונה. נחמד מאוד להקריב קורבן בפסח שני, אבל הפסח הזה מנותק מחג המצות, הוא מנותק מרעיונות אלפי ישראל שבשבילים זהו סתם יום של חול. זה כבר לא הדבר האמיתי. כך בחיים - גם כשיש אפשרות לתקן, היא לא תהיה תמיד מבריקה וחלקה כמו המקור. וגם את זה צריך להביא בחשבון.

ללמוד על חשבון המטופלים. גם ברפואה יש מקרים שבהם נדרשת לפעמים הזדמנות שנייה. יש מושג של דעה שנייה, second opinion, כאשר המטופל רוצה לוודא בעזרת מומחה נוסף שאכן הטיפול שמוצע לו הוא האופטימלי. כיועצת של קופות החולים אני משתדלת מאוד שלא לבטל במחיר יד את מה שאמרו קודמיי, הרי הקולגות שלי שקלו את דבריהם והם מבינים לא פחות ממני מה נכון למטופלת שיושבת לפניי. אך לעיתים עוד זוג עיניים יכול להאיר את המקרה באור אחר.

היום ישנה אפשרות להימנע מראש מהצורך בהזדמנות שנייה. כשלמדנו רפואה וכמתמחים היו לא מעט פעמים שהתנסינו "על רטוב" על חשבון המטופלים. נטילת דם מהזרוע לומדים בדרך הקשה - בעיקר למטופל שנדקר שוב ושוב. וכך בכל פרוצדורה רפואית, בדיוק כמו מוהלים, חובשים, ועוד בעלי מקצוע רבים. היום ישנם סימולטורים לתרגול מצבי חירום, לאימון צוותי החיאה, לתרגול ניתוחים לפרוסקופיים, להדמיית לידות ועוד. כך אפשר לרכוש מיומנות בעזרת בובות ולא על חשבון המטופל המסכן. כמה כואב לי על כל הפגים שדקרתי, על כל הצינוורות שהחדרתי, כשהמיומנות נרכשה על גבם של המטופלים הראשונים שפגשתי. אבל אז זה היה בלתי נמנע, כך לומדים. היום הבובה נדקרת במקומם. אבל זאת חוכמה שלאחר זמן.

ללמוד ולבכות. אפילו מתן תורה שלנו התקיים בהזדמנות שנייה. הלוחות הראשונים הופלו על ידי משה רבנו ונשברו כי לא היה ראוי לתת אותם לעם שחלק ממנו רוקד עתה סביב עגל הזהב. ואילו הלוחות השניים, שהם ההזדמנות השנייה, הם אלו שנשארו שלמים עד היום הזה, ומצפים להתגלות מחדש בבוא המשיח בקרוב. בחג השבועות התבשמת מהתורה. ואגלה לכם סוד כמס: בעלי הסכים ללמד אותי קצת גמרא. ישבנו זמן לא רב, ופרצתי בבכי. הרגשתי פתאום את ההחמצה הגדולה של מי שאינו יכול לצלול לים הזה שאין לו סוף, שלא מבין אילו חיים מופלאים נמצאים מתחת לפני השטח. ותמהתי איך אפשר לקרוא לבני התורה, אשר בקיאים בשפה הארמית, בש"ס, בתוספות, ברש"י ובמפרשים - בורים?

גם לנו כזוג ניתנה הזדמנות שנייה. כשהכרתי את בעלי לראשונה חרשנו את רחובות תל אביב במשך שלושה חודשים, עד שהוא החליט ביום בהיר אחד שזה לא מתאים. התאבלתי על זה והמשכתי קדימה. רק לאחר כחצי שנה, במוצאי שבת חורפית כשהתארגנתי לדייט (שאותו ביטלתי, כמובן), הגיע הצלצול המפתיע ומעבר לקול בקע מוכר שביקש לקבל הזדמנות שנייה. החלטתי לזרום עם זה, וכך הגענו עד הלום. ●

ההזדמנות השנייה עלולה להיות פחות נוצצת מהראשונה. נחמד מאוד להקריב קורבן בפסח שני, אבל הפסח הזה מנותק מחג המצות, הוא מנותק מרעיונות אלפי ישראל שבשבילים זהו סתם יום של חול. זה כבר לא הדבר האמיתי. כך בחיים - גם כשיש אפשרות לתקן, היא לא תהיה תמיד מבריקה וחלקה כמו המקור. וגם את זה צריך להביא בחשבון

שדולה נולדה. לפגישה הזאת ציפיתי כמה חודשים. אני בדרכי למשכן הכנסת, וכדרכם של מאתגרי קשב וריכוז נעלמו מזיכרוני פרטים רלוונטיים כמו השעה הנקובה בהזמנה והמיקום המדויק של הישיבה שאליה הוזמנתי. לא היה מנוס מלפתוח את דוקטור גוגל ולרפרף באתר הכנסת. הדבר הראשון שלכד את עיניי היה הוראות הלבוש המחמירות: אסור להגיע בסנדלים, יש לכסות את הרגליים, אין ללכת בבגדים קרועים. תקנון מחמיר הרבה יותר מתקנון של כל אולפנה ממוצעת. חלק מכבוד המקום הוא כבוד הלבוש.

אז נולדה שדולת נשים חדשה - מזל טוב, ולכבודה הגעתי באותו יום לכנסת. ראשית דרכה בכפר חב"ד, בביתה של חברתי היקרה, האישה והאגדה, מלכה ל. לשם התאספו ובאו עשרות נשים, בעיקר מהציבור החרדי אבל גם מהציבור החרד"לי, מתוך רצון להביע את הקול הייחודי של האישה החרדית-חרד"לית. נפרשה יריעה רחבה של נושאים - תעסוקתיים, חברתיים, רפואיים, כלכליים, ערכיים, חינוכיים ועוד. בין השאר: שדרוג נושא המקוואות, פתרון למטופלות חרדיות עם אנורקסיה, קידום הכשרה אקדמית נפרדת, עמידה על חופש העיסוק של אומניות חרדיות שמבקשות לשיר בפני נשים ועל קיום אירועים נפרדים במרחב הציבורי. והיריעה רחבה.

אחרי שהוחלט על הקמת שדולה ואחרי דיונים רבים, קרמה השדולה עור וגידים והתכנסה בראשות חברת הכנסת לימור סון הר-מלך - עם שלל מטפחות, כובעים ופאות, וגם ילדים יונקים שהצטרפו לחגיגה. הרבנית גופשטיין הציפה את נושא המקלטים לבנות, והרבנית נעמה מושקוביץ העלתה את חשיבות התמיכה בנשות אברכים. במפגש נכחה גם נעמה זרביב, יושבת ראש עמותת שוברות שוויון, שמפצירה בי במשך שנים להקים פקולטה ללימודי משפחה במקום לימודי המגדר. עוד חזון למועד.

הנגטיב לתמונה הנוצצת. החגיגה נגמרה והזרזתי להגיע למרפאה. שם חיכתה לי נערת בת מצווה מתוקה ונבונה לצורך ריאיון. היא ראינה אותי בכישרון רב, ורשימת השאלות הארוכה עסקה בבחירות שלי. ניסיתי להראות לה את תמונת הנגטיב של הטייטל הנוצץ. סיפרתי קוריוזים על החיים ליד - ממש לא עם - ילדים קטנים, כשאני כמעט לא רואה אותם בשעות היום. בסוף היא שאלה אותי מה פירוש הביטוי "כל כבודה בת מלך פנימה", ומבט נוקב ומסוקרן ליווה את השאלה. השבתי לה בהארה רגעית שהכוונה היא כשהאישה מחוברת לפנימיות שלה - היא על מקומה ולא מתבלבלת מסביבתה. סיכמתי שאם היו נותנים לי הזדמנות שנייה, כאשר אני מצוידת בתובנות שרכשתי עם השנים, בוודאי שהייתי עושה את הדברים אחרת. הייתי מאפשרת לעצמי את הזכות לחוות אימהות מספקת במלואה. אני חושבת שלכל אישה שיוולדת ילדים מגיע גם ליהנות מתקופת הגידול שלהם, שחולפת מהר כל כך, גם אם היא יכולה להסתדר אחרת. אבל זאת חוכמה שלאחר זמן.

כל אדם רוצה הזדמנות שנייה. הדור שלנו נולד עם מחשב ביד והוא בטוח שתמיד תהיה הזדמנות שנייה. וזאת למה? הרי במחשב ניתן לבטל את הבחירה האחרונה, לחזור כמה צעדים, למחוק ולנסח מחדש, ואצל המתבגר הממוחשב נוצר הרושם שכך זה גם בחיים. ולא היא, לפחות לא בדרך כלל. יש סיטואציות

טורטייה במילוי פרמיות, ירקות באריז וסלט אבוקדו מקסיקני

זוהי מנה עשירה וטעימה, אולי אחת הטעימות שיצא לי לטעום אי פעם. חריפה, עשירה, מדהימה, מושלמת. אומנם היא גם מורכבת ונדרש די הרבה זמן להכנתה, אך מצד שני היא גמישה מאוד. את הטורטיות אפשר להכין מראש ולהקפיא. את העוף אפשר להכין יום קודם ולהשרות למשך הלילה. אפשר לגוון בירקות לפי טעמכם או להחליף את הפרגיות ברצועות של אנטרקוט, בחזה עוף (אך אז יש להקפיד שהוא לא יתייבש!) ואפילו בפטריות פורטובלו לגרסה צמחונית. המרינדה של העוף מבוססת על רוטב מקסיקני קנוי שאפשר למצוא בחלק מהסופרים (ראו במתכון עצמו). אם לא השגתם אותו, אפשר להשתמש ברוטב מאולתר מכפית רסק עגבניות, רבע כפית צ'ילי גרוס, רבע כפית אבקת שום, רבע כפית פפריקה מעושנת וחצי כפית כמון.

30 יחידות טורטייה

כאן טיפון:

דקה לכל טורטייה, כ-20 דקות לעוף

דרגת קושי:

קשה

לירקות:

- 1 בצל גדול, קלוף ופרוס
- 2 פלפלים אדומים, פרוסים לרצועות
- 1 פלפל ירוק, פרוס לרצועות
- מלח

למילוי:

- 2 אבוקדו, קלופים ומחולעים
- מיץ מלימון אחד
- מלח ופלפל
- 1/4 כוס כוסברה
- 2 עיני שום
- חצי פלפל ירוק, חריף (לא חובה)
- מזוט כוסברה
- זכונות פרוסות לפסים להפש

לטורטייה:

- 6 כוסות קמח מלא 80 gr
- 3 כוסות מים רותחים
- 2/3 כוס מלח
- כף מלח

לעוף:

- קילו פרמיות מנוקות מסחוס וצנאות
- 2 כפות רוטב צ'יפוטלה כרוטב אדום (לפשי)
- כוספריס בהכשר מפורד, של חמרת סאן מרקו
- 12 עיני שום קלופות מלוחות
- רבע כוס מלח זית
- 1/4 כוס כוסברה
- כף מיץ לימון סחוס
- מלח

טורטיות ולטגן אותן. בכל פעם מניחים את הטורטיות המוכנות זו על זו ומכסים במגבת. שומרים בצד ואפשר גם להקפיא (אך לפני ההגשה לאחר ההקפאה חשוב לחמם אותן שוב שניות אחדות).

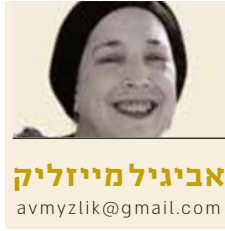
מכינים את העוף והירקות: מחממים גריל פחמים (מנגל), פלנצ'ה גדולה עם פסים או מחבת פסים על הגז. משמנים במעט שמן זית ומניחים עליה את העופות. מטגנים כ-8-10 דקות מכל צד, עד שהעופות מזהיבים מאוד. מסיירים מהאש ושומרים בצד. מניחים את הירקות במקום העוף (אם עושים על מנגל, כדאי להשאיר את הירקות שלמים ולפרוס אותם לפרוסות רק אחרי שהוזהבו על המנגל). נותנים להם להיצלות במשך 5-6 דקות מכל צד, עד שהם מזהיבים היטב. מתבלים במלח ופלפל.

מכינים את המרחה האבוקדו: טוחנים במעבד מזון את הכוסברה, הפלפל החריף אם רוצים, השום ומיץ הלימון. מועכים את האבוקדו למחית לא אחידה שיש בה גם קצת גושים, מוסיפים את תערובת הכוסברה, מלח ופלפל ומערבבים היטב. טועמים ומתקנים תיבול. **מרכיבים את המנה:** מניחים בתוך הטורטייה החמימה עוף וירקות, מכסים בכף גדושה של ממרח אבוקדו ומקשטים בכוסברה ופרוסות לימון. מגישים מיד.

מכינים את המרינדה לעוף: מניחים את שיני השום הקלופות בסיר קטן. יוצקים עליהן את השמן ומביאים לרתיחה, מנמיכים את האש ומבשלים כ-12 דקות, עד שהשיניים מזהיבות מעט. מסיירים מהאש ומצננים מעט. טוחנים במעבד מזון את רוטב הצ'יפוטלה, השום, הכוסברה, מיץ הלימון והמלח עד לקבלת תערובת אחידה. יוצקים על העוף ומשרים 6 שעות לפחות או למשך הלילה.

מכינים את הטורטיות: מעבדים בקערה גדולה את הקמח, השמן והמלח. מוסיפים את המים הרותחים, מערבבים עם כף עד שהכול מתאחד ולשים כחמש דקות. מכסים במגבת לחה או בניילון למנוחה של כ-15 דקות.

חותכים את הבצק ל-30 כדורים שווים בקוטר 3 סנטימטרים. לוקחים כדור ומרדדים במערוך על משטח מקומח לעלה עגול בקוטר 15-20 סנטימטרים ובעובי 2 מילימטרים. תולים את העלה על הקערה וממשיכים לרדד עוד כמה עלים. מחממים מחבת כבדה עד שהיא חמה מאוד ומנמיכים לחום בינוני. מניחים את הטורטייה על המחבת היבשה ומטגנים דקה מכל צד עד שהטורטייה מזהיבה קלות ומתנפחת. מעבירים לצלחת גדולה וממשיכים לרדד

אביגיל מייזליק
avmyzlik@gmail.com

חתונה מאוחרת

הרגע שבו נישאה חיה מחדש לבעלה, לאחר תהליך גיור פלאי, לא הותיר אצלנו עין יבשה. צאצאית האנוסים ממקסיקו לימדה אותנו פרק ביהדות, וגם בהכנת טורטיות

לא עם זרים. גם בעלה של חיה היה חלק מקהילה מיוחדת זו, אם כי משפחתו עברה לטקסס. מאז ומעולם אהבה חיה את סגנון חייה והיה לה ברור שהיא תתמיד בו, אך דבר בלתי צפוי קרה. חמיה היה כומר בכנסייה של הקהילה. כאשר התחיל הפינוי מגוש קטיף חשו הוא ואשתו, שעד אז בקושי שמעו משהו על ישראל, שהגירוש הזה ממש בנפשם. הם התעניינו מאוד בכל הנעשה בארץ, עקבו בנשימה עצורה אחרי החדשות הכואבות ובעקבותיהן התחילו לחפש את דרכם ליהדות. כעבור זמן קצר הם התגיירו וקראו לבנם יתניאל וכלתם קלאודיה לשיחה. "עליכם להבין שיש רק השם, אין שום אלוקים אחרים. כעת, מכיוון שאתם נוצרים, כל מה שאתם צריכים לעשות זה לשמור את מצוות בני נח. אתם לא צריכים לשמור שבת, מותר לכם לאכול חזיר, רק אל תשכחו שיש אלוקים ותכבדו אותו תמיד".

שבע מצוות זה לא מספיק

בשביל חיה השיחה הזאת הייתה קשה מאוד. היא לא יכלה לחשוב שתחלל את השבת שמאז ומעולם שמרה, ועכשיו חמותה אומרת לה לשמור רק שבע מצוות? היא הרגישה שזה פשוט לא מספיק לה. כל המשפחה עלתה ארצה, וחיה החליטה בליבה שהיא רוצה להתגייר. במשך כמה שנים הם חיו לצד הוריהם היהודים כשהם עדיין נוצרים, אך חיה לא הסתפקה בשבע המצוות ושמרה שבת כפי ששמרה עד אז, לא אכלה אוכל טרף והקפידה על כל מצווה שהכירה. לאושרה הגדול, כעבור זמן לא רב החליטו גם בעלה ובנה להתגייר, ובמשך כשנה וחצי נמשך התהליך, עד לערב חג השבועות, שבו זכתה להתאחד עם נשמתה היהודית ולהגשים את החלום. חיה אף סיפרה לי כי בימים אלו הרב שגייר אותם נסע למקסיקו כדי לעזור לרבים מבני הקהילה שלהם להתגייר.

כשהגענו לביתה המקסים של חיה חיכתה לנו הפתעה אסתטית להפליא - חיה הכינה את כל מרכיבי המנה שאותה עמדה להדגים בפנינו בצורה מרהיבת עיניים. כל כך נהנינו לראות אותה מכינה את הטורטיות שאותן למדה מאמה ומסבתה במיומנות מופלאה ובתנועות ידיים חכמות ומדויקות. התפעלנו מהמהירות ומהקלות שבהן היא הכינה אותן. הפלא התרחש מול עינינו והטורטיות שחיה הכינה היו לא פחות ממושלמות. ●

זה היה רגע שכל מי שנכח בו לא ישכח במהרה. עמדנו על מרפסת של אחד הבתים בשכונה, ימים אחדים לפני חג השבועות. אני, שהייתי חכמה, הצטיידתי מראש בטישו. בהתחלה הנשים קצת צחקו עליי, אך עד מהרה חבילת הטישו שלי הפכה להיות אחד המוצרים המבוקשים ביותר, שכן עין לא נותרה יבשה ברגעים שבהם חיה התחתנה עם בעלה מזה 15 שנים לעיני בנה ובני משפחתה. תקופה ארוכה אנחנו מלווים את דרכה המיוחדת של משפחת קסטליאנו (בתרגום לעברית: הספרדים) אל חיק היהדות, אך ממש כמו שהוציאו את יוסף מהבור - הרגע הגדול הגיע לפתע. הגיור התרחש ביום חמישי בבוקר, ובערב, ליל שיש, כבר עמדה החופה המרגשת שהצליחה לגרום לכולנו לדמוע. ואני ידעתי שכעת חיה מגשימה את חלומה הגדול, חלום שהיא נוצרת בליבה מאז היותה נערה.

אלרגיה לבשר חזיר

חיה גדלה בקהילה מיוחדת במינה, קהילה של צאצאי אנוסים מספרד שהתגוררה בכפר קטן במקסיקו. היא נולדה וגודלה כביכול כנוצרית, אך למרות שקראו לה קלאודיה, סבתה התעקשה לקרוא לה חיה ולא הסכימה להשתמש בשם הגויי. מסביבה, בקהילה הנוצרית-כביכול, היו בנות עם שמות כמו יוכבד, רחל, נעמי, ואף בעלה של חיה נקרא יתניאל מלידתו ולבנם הם קראו ישעיהו. שמות יהודיים מהתנ"ך היו נפוצים בקרבם מאוד. אך לא רק שמות יוצאי דופן אלא גם מנהגים מופלאים: מגיל צעיר ידעה חיה שאסור להם לאכול חזיר, אך אמא שלה הוסיפה שאם מישהו ישאל אותה למה היא לא אוכלת - עליה לומר שיש לה אלרגיה לבשר זה. הם הקפידו גם שלא לאכול שרצים מהים, אם כי בשר וחלב כן אכלו. בכל ערב שבת הייתה מכינה סבתה את כל האוכל מראש והקפידה לא לבשל בשבת. חיה ידעה מאז היותה קטנה שביום הזה אסור להם להדליק ולכבות את האור או להפעיל מכשירים חשמליים בבית.

כל הקהילה הייתה הולכת לכנסייה בשבת ולא ביום ראשון. הנשים כולן היו מכסות את ראשן לכבוד המעמד, גם הנערות והילדות. שם הם היו לומדים קטעים מהתנ"ך, אך גם קטעים נוצריים. פרט לשבת שאותה היו שומרים מילדות, נהגו בכל שנה בליל 24 במרץ לאכול מצות. הם הקפידו להתחתן רק עם אנשים מהקהילה ובשום אופן

חמיה היה כומר בכנסייה של הקהילה. כאשר התחיל הפינוי מגוש קטיף חשו הוא ואשתו, שעד אז בקושי שמעו משהו על ישראל, שהגירוש הזה ממש בנפשם. הם התעניינו מאוד בכל הנעשה בארץ, עקבו בנשימה עצורה אחרי החדשות הכואבות ובעקבותיהן התחילו לחפש את דרכם ליהדות. כעבור זמן קצר הם התגיירו וקראו לבנם יתניאל וכלתם קלאודיה לשיחה

מיידיו!
דירת 2.5 חד'
+ מרפסת סוכה

משנת 1995

נווה שלם

בית דיור מוגן לגיל הזהב
בשכונת ארנונה הוותיקה והיוקרתית בירושלים.

- ◆ דירות איכותיות בסטנדרט גבוה עם מרפסות וגינות
- ◆ שירות רפואי מקצועי
- ◆ צוות מסור הדואג לדיירי הבית 24 ש' ביממה, באווירה משפחתית
- ◆ פעילות חברתית מגוונת
- ◆ במקום ניתנים כל צרכי הגיל השלישי

קורא הדורות 27 ירושלים, 050-5246077 | טל': 02-6737993
 neve.shalem@gmail.com - www.neve-shalem.co.il